

Utredning av svenskspråkiga tjänster

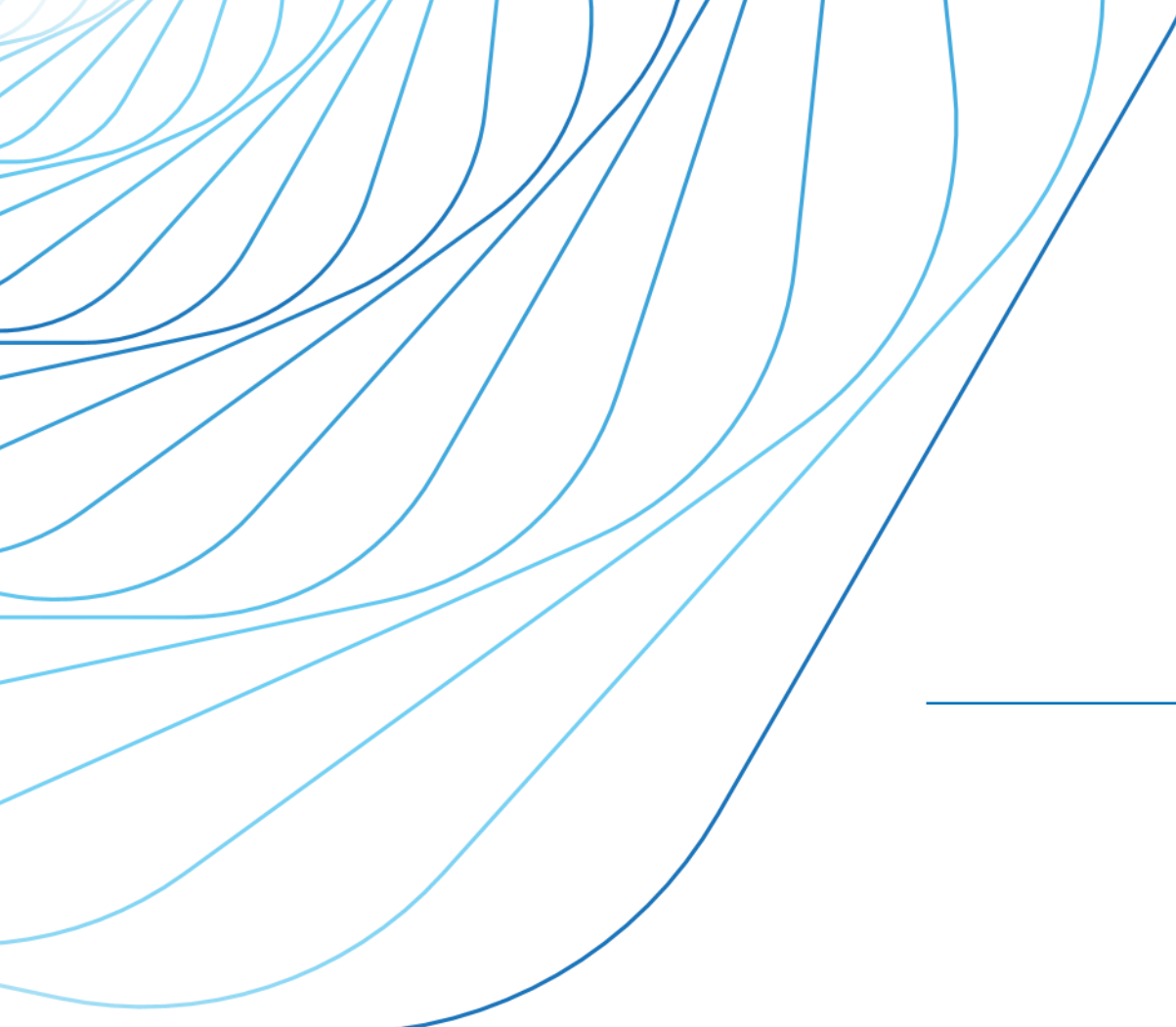
Ruotsinkielisten palvelujen selvitys

Slutrapport/ Loppuraportti:
11.11.2022

Innehållsförteckning

Sisällysluettelo

- 1 Sammanfattning – Yhteenveto
- 2 Inledning – Johdanto
- 3 Tidigare utredningar om svenskspråkiga tjänster – Aiemmat selvitykset ruotsinkielisistä palveluista
- 4 Genomförande av utredningen – Selvityksen toteutus
- 5 Utredningens resultat – Selvityksen tulokset
- 6 Jämförelse och reflektion – Vertailu ja pohdinta
- 7 Fortskridning av processen – Prosessin eteneminen
- 8 Källor – Lähteet
- 9 Bilagor – Liitteet

Sammanfattning

Yhteenveto

Sammanfattning av utredningens utgångspunkter

Yhteenveto selvityksen lähtökohdista

Utredningen kartlägger de tvåspråkiga välfärdsområdets behov och möjligheter att samarbeta sinsemellan i genomförandet av svenskspråkig tjänsteproduktion.

Resultaten kommer att användas vid utformningen av samarbetsavtalet för svenskspråkiga tjänster. Egentliga Finlands välfärdsområde svarar för koordineringen av samarbetsavtalet som utarbetas tillsammans med de tvåspråkiga välfärdsområdena.

Samarbetsavtalet fokuserar på genomförandet av svenskspråkiga tjänster och expertstöd. Särskild uppmärksamhet ägnas de tjänster som tidigare genomförts av Kårkulla. Vissa tjänster har dessutom lämnats utanför avtalet.

Utvecklingen av svenskspråkiga social- och hälsovårdstjänster, som Västra Nylands välfärdsområde har fått som uppdrag att koordinera, är en separat process, men bra att uppmärksamma i utarbetandet av samarbetsavtalet.

Utredningen har genomförts mellan mars och september 2022 i samarbete med Egentliga Finlands välfärdsområde och med finansiering från SHM.

Utredningen tar fram information om välfärdsområdenas behov och möjligheter att samarbeta vid genomförandet av svenskspråkiga tjänster

Selvitys tuottaa tietoa hyvinvointialueiden tarpeista ja mahdollisuuksista tehdä yhteistyötä ruotsinkielisten palveluiden toteuttamisessa

Selvityksessä kartoitetaan kaksikielisten hyvinvointialueiden tarvetta ja mahdollisuuksia tehdä yhteistyötä ruotsinkielisten palveluiden toteuttamisessa.

Tuloksia hyödynnetään ruotsinkielisten palveluiden yhteistyösopimuksen laadinnassa. Yhteistyösopimuksen koordinointi on Varsinais-Suomen hyvinvointialueen vastuulla ja se laaditaan yhdessä muiden kaksikielisten hyvinvointialueiden kanssa.

Yhteistyösopimus keskittyy ruotsinkielisten palvelujen toteuttamiseen ja asiantuntijatukeen. Erityishuomion kohteena ovat Kårkullan aiemmin tuottamat palvelut.

Länsi-Uudenmaan vastuulle kuuluva ruotsinkielisten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen kehittämisen koordinointi on erillinen prosessi, mutta hyvä huomioida yhteistyösopimusta laadittaessa.

Selvitys on toteutettu maalis-syyskuun 2022 välisenä aikana yhteistyössä Varsinais-Suomen kanssa STM:n rahoituksella

Sammanfattning av utredningens metoder och resultat

Yhteenveto selvityksen menetelmistä ja tuloksista

Utredningen baserar sig på en enkät som skickats till alla tvåspråkiga välfärdsområden samt kompletterande intervjuer.

I de flesta områden är behovet och förståelsen för den egna svenskspråkiga tjänsteproduktionen fortfarande utspridd, som förklarar varför behovet av samarbete med andra områden ännu inte kan bedömas.

De största möjligheterna till samarbete finns enligt nuvarande information inom expertstöd, rådgivning och vissa speciellt krävande tjänster, till exempel vissa boendetjänster.

Tjänsternas geografiska närhet värderas. Av denna anledning, när behov uppstår, önskas särskilt närliggande eller angränsande välfärdsområden som samarbetspartners.

Utifrån enkäten och intervjuerna önskas samarbete särskilt inom expertstöd och speciellt krävande tjänster

Kyselyn ja haastatteluiden perusteella yhteistyön tarve painottuu asiantuntijatukeen ja yhteistyöhön erityisen vaativissa palveluissa

Selvitys perustuu kaksikielisille hyvinvointialueille lähetettyyn kyselyyn ja kyselyn jälkeen toteutettuihin täydentäviin haastatteluihin.

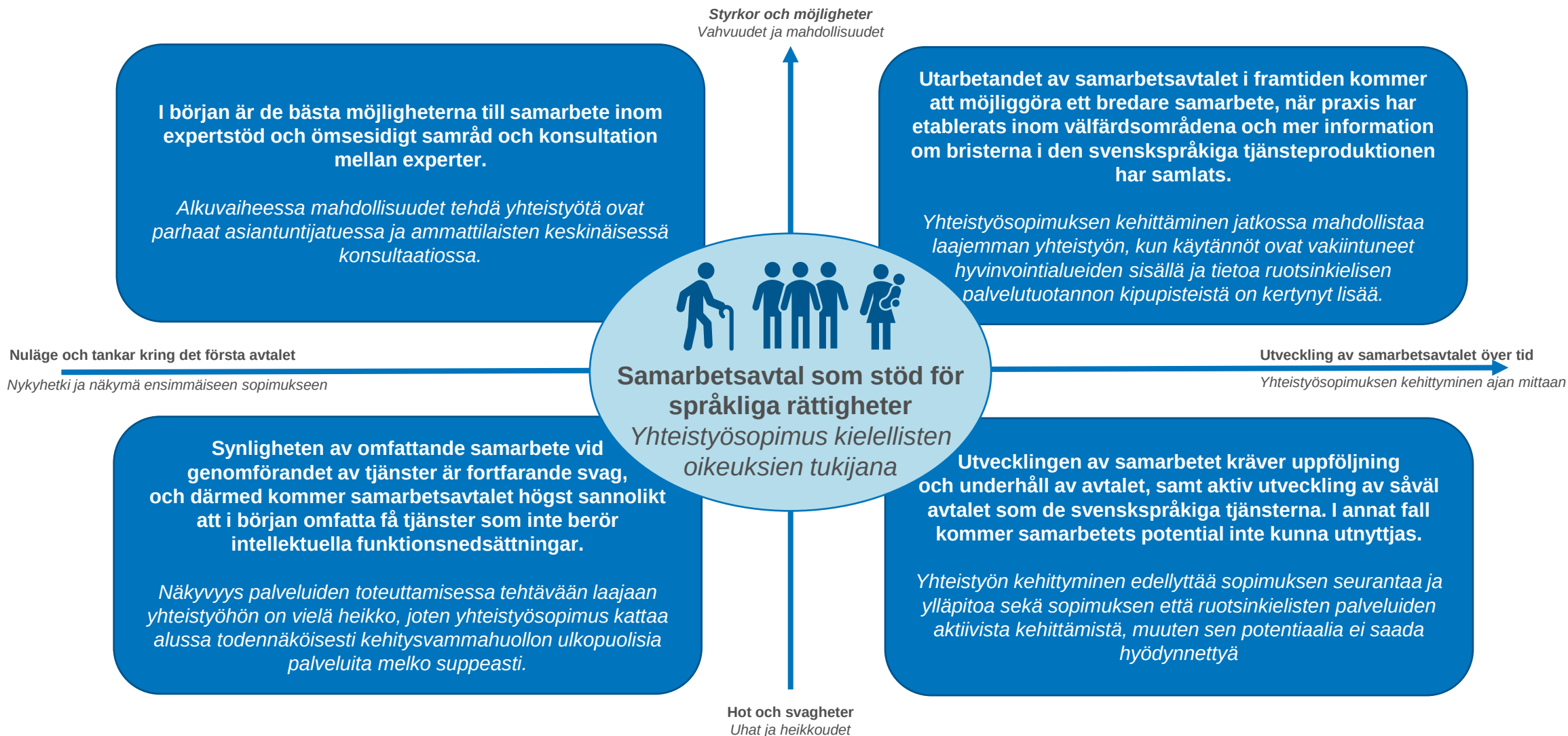
Suurimmalla osalla alueista käsitys omastakin ruotsinkielisestä palvelutuotannosta ja palveluiden tarpeesta on edelleen hajaantunut, minkä vuoksi yhteistyön tarvetta muiden alueiden kanssa ei pystytä vielä hahmottamaan.

Tämänhetkisen tiedon mukaan laajimmat mahdollisuudet yhteistyöhön on asiantuntijatuessa, konsultoinnissa ja joissakin erityisen vaativissa palveluissa, esimerkiksi joissain asumispalveluissa.

Palveluiden maantieteellistä läheisyyttä pidetään arvossa. Tämän vuoksi yhteistyökumppaniksi kaivataan tarpeen niin vaatiessa erityisesti viereistä tai viereisiä hyvinvointialueita.

Baserat på utredningen har samarbetsavtalet möjlighet att utvecklas över tid

Selvityksen perusteella yhteistyösopimuksella on mahdollisuus kehittyä ajan mittaan

Inledning

Johdanto

Inledningen ger en översikt över samarbetsavtalets villkor och bakgrund: den centrala lagstiftningen, det fysiska läget av de tvåspråkiga välfärdsområden och andra faktorer som definierar deras verksamhet, som Kårkullas särställning samt andra pågående samarbetsdiskussioner.

Johdannossa luodaan katsaus yhteistyösopimuksen reunaehtoihin ja taustaan: keskeiseen lainsäädäntöön ja kaksikielisten hyvinvointialueiden sijaintiin ja muihin toimintaa määrittäviin tekijöihin, kuten Kårkullan erityisasemaan sekä yhteistyösopimuksen lisäksi käynnissä oleviin muihin yhteistyökeskusteluihin.

Utredningens bakgrund, syfte och förverkligande

Selvityksen tausta, tarkoitus ja toteutustapa

Bakgrund

- Som en del av genomförandet av social- och hälsovårdsreformen bör tvåspråkiga välfärdsområden ordna sin social- och hälsovård både på finska och svenska, så att kunderna blir betjänade på det språk de väljer, antingen finska eller svenska (5 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård).
- För att säkra tjänster på svenska måste tvåspråkiga välfärdsområden upprätta ett samarbetsavtal som främjar språkliga rättigheter (39 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård)
 - Samarbetsavtalet bör innehålla överenskommelser om samarbete och arbetsfördelning inom tjänster som är nödvändiga eller ändamålsenliga att genomföra endast inom vissa välfärdsområden, samt det expertstöd som områdena erbjuder varandra
- Egentliga Finlands välfärdsområde har fått i uppdrag att samordna beredningen av samarbetsavtalet, och utarbetandet av det bör göras i samarbete med de tvåspråkiga välfärdsområdena.

Syfte

- Syftet med utredningen har varit att ta fram en beskrivning av nuläget för de svenskspråkiga tjänsterna inom de framtida välfärdsområdena, samt den nuvarande synen på behovet av samarbete mellan områdena, vilket ligger till grund för utarbetande av samarbetsavtalet.

Förverkligande

- Genomförandet av utredningen är uppdelat i tre faser:
 1. Uppbyggande av referensramen och identifiering av data som bör samlas in
 2. Enkät angående framtida välfärdsområdets syn på olika social- och hälsovårdstjänsters samarbetsbehov, fördjupande intervjuer och validerande workshopar
 3. Resultatsammanställning, validering samt identifiering av specificeringsbehov av enkäten, intervjuerna och workshoparna
- Uppdraget har genomförts mellan mars och augusti 2022.

Tausta

- Osana sote-uudistuksen toimeenpanoa kaksikielisten hyvinvointialueiden tulee järjestää sosiaali- ja terveydenhuolto sekä suomeksi että ruotsiksi siten, että asiakas saa ne valitsemallaan kielellä, joko suomeksi tai ruotsiksi (sote-järjestämislaki 5§).
- Ruotsinkielisten palveluiden turvaamiseksi kaksikielisten hyvinvointialueiden tulee laatia yhteistyösopimus, jonka avulla edistetään kielellisiä oikeuksia (sote-järjestämislaki 39 §)
 - Sopimuksessa on sovittava työnjaosta palveluissa, joissa on välttämätöntä tai tarkoituksenmukaista toteuttaa vain osassa hyvinvointialueita sekä asiantuntijatuesta, jota alueet tarjoavat toisilleen
- Varsinais-Suomen hyvinvointialue on saanut tehtäväkseen koordinoita yhteistyösopimuksen laatimista ja sopimuksen valmistelu tulee tehdä yhteistyössä kaksikielisten hyvinvointialueiden kanssa.

Tarkoitus

- Selvityksen tavoitteena on ollut tuottaa kuvaus tulevien hyvinvointialueiden ruotsinkielisten palveluiden nykytilasta sekä tämänhetkisestä näkemyksestä alueiden väliselle yhteistyötarpeelle, joka toimii pohjana yhteistyösopimuksen laatimiselle.

Toteutustapa

- Selvityksen toteutus on jaettu kolmeen vaiheeseen:
 1. Viitekehyksen rakentaminen ja kerättävien tietojen tunnistaminen
 2. Kysely tulevien hyvinvointialueiden näkemyksestä eri sote-palveluiden yhteistyötarpeista, syventävät haastattelut ja validoivat työpajat
 3. Kyselyn, haastatteluiden ja työpajojen tulosten koostaminen, validointi ja tarkennustarpeiden tunnistaminen
- Toimeksianto on toteutettu maaliskuu-elokuun 2022 välisenä aikana.

Central lagstiftning: De mest centrala paragrafer i lagstiftningen avser samarbetsområdet, samarbetsavtalet och överlåtelsen av Kårkulla

Keskeinen lainsäädäntö: Oleellimmat lakipykälät liittyvät yhteistyöalueeseen, yhteistyösopimukseen ja Kårkullan siirtymiseen

JM har sammanställt en promemoria om tillämpningen av förordningarna till stöd för samarbetsavtalet (Tammenmaa)

Lag om ordnande av social- och hälsovård

Samordnas

Lag om genomförande av reformen av social- och hälsovården och räddningsväsendet och om införande av den lagstiftning som gäller reformen

Samarbetsavtalet har även en väsentlig koppling till upplösningen av Kårkulla

§ 35 Samarbetsområden för social- och hälsovården

För **samordning, utvecklande och samarbete** på regional nivå rörande den social- och hälsovård som ordnas av välfärdsområdena finns fem samarbetsområden.

→ Helsingfors, Åbos och Uleåborgs universitetssjukhus hör till tvåspråkiga välfärdsområden

§ 36 Samarbetsavtal mellan välfärdsområden

De välfärdsområden som hör till samma samarbetsområde för social- och hälsovården ska ingå ett samarbetsavtal.

Bestämmer arbetsfördelningen, samarbetet och samordningen mellan välfärdsområdena

Samarbetet ska främja även språkliga rättigheter

§ 39 Samarbetsavtal mellan de tvåspråkiga välfärdsområdena

Tvåspråkiga välfärdsområden ska komma överens om **arbetsfördelningen och samarbetet** vid genomförandet av vissa svenskspråkiga social- och hälsovårdstjänster.

Egentliga Finlands välfärdsområde svarar för samordningen vid utarbetandet av samarbetsavtalet mellan de tvåspråkiga välfärdsområdena.

→ Måste höra social- och hälsoministeriet och alla välfärdsområdens fullmäktige måste godkänna avtalet
→ Följs och utvärderas årligen

§ 56 Kårkulla

1. Kårkulla samkommuns uppgifter på området sakkunnigtjänster och den personal som sköter dessa uppgifter samt verksamhetens lokaler belägna i Egentliga Finlands välfärdsområde **övergår till Egentliga Finlands välfärdsområde.**
2. Kårkulla samkommuns rådgivningstjänster för personer med utvecklingsstörning och den personal som sköter dem **övergår till det välfärdsområde inom vars område den personal som sköter respektive uppgift huvudsakligen arbetar.**
3. Kårkulla samkommuns boendeserviceenheter samt samkommunens dagcenter- och arbetscenterverksamhet samt verksamhetens lokaler **övergår till det välfärdsområde inom vars område de är belägna.**

OM on koonnut yhteistyösopimuksen tueksi muistion säädösten soveltamisesta (Tammenmaa)

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä

Yhteensovittava

Laki sosiaali- ja terveydenhuoltoja ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaanpanosta

Yhteistyösopimus kytkeytyy myös olennaisesti Kårkullan purkamiseen

§ 35 Sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyöalue

Hyvinvointialueiden järjestämän sosiaali- ja terveydenhuollon **alueellista yhteensovittamista, kehittämistä ja yhteistyötä** varten on viisi sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyöaluetta.

→ Helsingin, Turun ja Oulun yliopistolliset sairaalat kuuluvat kaksikieliseen yhteistyöalueeseen

§ 36 Hyvinvointialueiden yhteistyösopimus

Samaan sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyöalueeseen kuuluvien hyvinvointialueiden on tehtävä yhteistyösopimus.

Varmistaa hyvinvointialueiden työnjakoa, yhteistyötä ja yhteensovittamista.

Yhteistyön on edistettävä myös kielellisiä oikeuksia.

§ 39 Kaksikielisten hyvinvointialueiden yhteistyösopimus

Kaksikielisten hyvinvointialueiden on **sovittava keskinäisestä yhteistyöstä ja työnjaosta** eräiden ruotsin kielellä annettavien sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen toteuttamiseksi.

Varsinais-Suomen HVA vastaa kaksikielisten HVA:n yhteistyösopimuksen laatimisen koordinoimisesta

→ Pitää kuulla STM ja jokainen HVA aluevaltuusto hyväksyy yhteistyösopimuksen
→ Seurataan ja arvioidaan vuosittain

§ 56 Kårkulla

1. Kårkullan nykyiset asiantuntijapalveluja koskevat tehtävät ja sitä hoitava henkilöstö sekä sen Varsinais-Suomen hyvinvointialueella sijaitsevat toimitilat **siirtyvät Varsinais-Suomen hyvinvointialueelle.**
2. Kårkullan kehitysvammaisten neuvontapalvelut ja niitä hoitava henkilöstö **siirtyy osaksi sen hyvinvointialueen toimintaa, jossa tehtävää hoitava henkilöstö työskentelee.**
3. Kårkullan asumispalveluyksiköt sekä päivä- ja työkeskustoiminta (mukaan lukien niihin liittyvät kiinteistöt sekä toimitiloja koskevat vuokrasopimukset) **siirtyvät sen hyvinvointialueen omistukseen, jonka alueella ne sijaitsevat.**

Samarbetsavtalet bör innehålla överenskommelser om samarbete och arbetsfördelning inom tjänster där det är nödvändigt för förverkligandet av språkliga rättigheter

Yhteistyösopimuksessa tulisi sopia keskinäisestä yhteistyöstä ja työnjaosta palveluissa, joissa se on välttämätöntä kielellisten oikeuksien toteutumiseksi

I praktiken omfattar lagen följande tjänster:

- **Expertstöd** som de tvåspråkiga välfärdsområdena ger varandra när tjänsterna produceras
- De **expert- och utvecklingsuppgifter** i anslutning till specialomsorgen som överförs från samkommunen Kårkulla till välfärdsområdenas organiseringsansvar (både tjänster som tillhandahålls kunderna och expertstöd och utvecklingsverksamhet som tillhandahålls för experter)
- Den **rådgivning för personer med intellektuell funktionsnedsättning** samt den **boende- och dag- och arbetscenterverksamhet** som överförs från samkommunen Kårkulla, om det inte är ändamålsenligt att tillhandahålla tjänster i alla tvåspråkiga välfärdsområden
- Andra tjänster som **det inte är ändamålsenligt att ordna i alla tvåspråkiga välfärdsområden** och där **tillräcklig svenskspråkig betjäning kan säkerställas genom arbetsfördelning**.

Tjänster som inte omfattas av samarbetsavtalet:

- Den operativa verksamheten inom specialistvården
- Förstavårdscentraler
- Omfattande 24-timmars jourverksamhet
- Socialjouren
- Arbetsuppgifter sammanställda för social- och hälsoberedskapscentraler

Den operativa verksamheten inom specialistvården avser operationer som ingår i förordningen om centralisering

Käytännössä säädökset käsittävät seuraavat palvelut:

- **Asiantuntijatuki**, joka hyvinvointialueiden tulee antaa toisilleen tarjotessaan palveluja
- **Erityishuoltoon liittyvät asiantuntija- ja kehitystehtävät**, jotka siirretään Kårkullan kuntayhtymältä hyvinvointialueiden järjestämisvastuulle (sekä asiakkaille tarjottavat palvelut että asiantuntijoille tarjottava asiantuntijatuki ja kehitystoiminta)
- **Kehitysvammaisten henkilöiden neuvonta sekä asumispalvelut ja päivä- ja työkeskukset**, jotka siirretään Kårkullan kuntayhtymältä, ellei ole tarkoituksenmukaista tarjota palveluja kaikilla kaksikielisillä hyvinvointialueilla ja riittävät palvelut voidaan tarjota työnjaon avulla
- Muut palvelut, joita kaikki **kaksikieliset hyvinvointialueet eivät pysty itsenäisesti tarjoamaan** tai **ei ole tarkoituksenmukaista järjestää kaikilla kaksikielisillä hyvinvointialueilla** ja joissa riittävä ruotsinkielinen palvelu voidaan turvata työnjaon avulla.

Yhteistyösopimuksen ulkopuolelle jäävät palvelut:

- Erikoissairaanhoidon operatiivinen toiminta
- Ensihoitokeskukset
- Laaja ympärivuorokautinen päivystys
- Sosiaalipäivystys
- Sosiaali- ja terveydenhuollon valmiuskeskuksiin koottavat tehtävät

Erikoissairaanhoidon operatiivisella toiminnalla viitataan keskittämissetuksen mukaisiin leikkauksiin

Övrig central lagstiftning: Det finns även andra bestämmelser i välfärdsområdeslagen som omfattar tvåspråkighet

Muu olennainen lainsäädäntö: Hyvinvointialueissa on kaksikielisyyteen liittyen lisäksi muitakin säädöksiä

Lagstiftning relaterad till det svenska språket i välfärdsområdeslagar:

- **33 § Nationalspråksnämnden:** Alla tvåspråkiga välfärdsområden kommer ha en nationalspråksnämnd.
- **34 § Kommunikation:** Välfärdsområdet ska informera välfärdsområdets invånare och dem som använder välfärdsområdets tjänster samt organisationer och andra sammanslutningar om välfärdsområdets verksamhet. Språklagen ålägger myndigheterna att betjäna och informera allmänheten på finska och svenska. Myndigheterna skall i sin verksamhet självant se till att individens språkliga rättigheter förverkligas i praktiken.
- **41 § Välfärdsområdesstrategi:** I tvåspråkiga välfärdsområden ska strategin ta hänsyn till tillgodoseendet av de språkliga rättigheterna vid ordnandet och produktionen av tjänster i välfärdsområdet.
- **52 § Samarbetsformer:** Välfärdsområden kan med stöd av avtal sköta sina uppgifter tillsammans, till exempel för att främja förverkligandet av språkliga rättigheter.
- **95 § Förvaltningsstadga:** Förvaltningsstadgan ska innehålla bestämmelser som behövs för att trygga tillgodoseendet av de språkliga rättigheterna i välfärdsområdets förvaltning på det sätt som anges i språklagen och någon annanstans i lag.

Ruotsin kieleen liittyvät säädökset hyvinvointialueissa:

- **33 § Kansalliskielilautakunta:** Kaikilla kaksikielisillä hyvinvointialueilla tulee olla kansalliskielilautakunta.
- **34 § Viestintä:** Hyvinvointialueen tulee tiedottaa hyvinvointialueen asukkaille ja palvelujen käyttäjille sekä järjestöille ja muille yhteisöille hyvinvointialueen toiminnasta. Kielilaki säätelee viranomaisten velvollisuutta palvella ja tiedottaa suomeksi ja ruotsiksi. Viranomaisten on toiminnassaan oma-aloitteisesti huolehdittava kielellisten oikeuksien toteutumisesta käytännössä.
- **41 § Hyvinvointialuestrategia:** Kaksikielisillä hyvinvointialueilla tulee strategian ottaa huomioon kielellisten oikeuksien toteutuminen palveluiden järjestämisessä ja tuottamisessa.
- **52 § Yhteistoiminnan muodot:** Hyvinvointialueet voivat sopimuksen nojalla hoitaa tehtäviään yhdessä, esimerkiksi edistääkseen kielellisten oikeuksien toteutumista.
- **95 § Hallintosäätö:** Hallintosäännön tulee sisältää määräyksiä, joita tarvitaan kielellisten oikeuksien toteutumiseksi hyvinvointialueen hallinnossa, siten kuin kielilaissa ja muussa lainsäädännössä säädetään.

Inom samarbetsavtalsområdet bor det ca. 290 000 svenskspråkiga

Yhteistyösopimusalueella asuu n. 290 000 ruotsinkielistä

Tvåspråkiga välfärdsområden är alla områden med minst en svenskspråkig kommun. Av de 21 välfärdsområdena är sju tvåspråkiga och dessutom räknas även Helsingfors stad och HUS-sammanslutningen som tvåspråkiga. Tvåspråkiga välfärdsområden ska ordna social- och hälsovård på finska och svenska så att kunderna blir betjänade på det språk de väljer, antingen finska eller svenska (5 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård). I praktiken innebär det att de områden som bör erbjuda tjänster på båda inhemska språken kommer att öka avsevärt från det nuvarande.

Kaksikielisiä hyvinvointialueita ovat kaikki alueet, joissa on yksikin ruotsinkielinen kunta. 21 hyvinvointialueesta 7 on kaksikielisiä, joiden lisäksi myös Helsingin kaupunki ja HUS-yhtymä lasketaan kaksikieliseksi. Kaksikielisillä hyvinvointialueilla sosiaali- ja terveydenhuolto on järjestettävä sekä suomeksi että ruotsiksi siten, että asiakas saa ne valitsemallaan kielellä, joko suomeksi tai ruotsiksi (sote-järjestämislaki 5§). Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että alueet joiden on tarjottava palveluita molemmilla kotimaisilla kielillä laajenee nykyisestä huomattavasti.

De framtida tvåspråkiga välfärdsområden/ Tulevat kaksikieliset hyvinvointialueet

I de framtida tvåspråkiga välfärdsområden bor det sammanlagt ca. 290 000 svenskspråkiga invånare

Tulevilla kaksikielisillä hyvinvointialueilla on yhteensä n. 290 000 ruotsinkielistä asukasta

Den svenskspråkiga befolkningen i de framtida välfärdsområden den 31.12.2020

Tulevien hyvinvointialueiden ruotsinkielinen väestö 31.12.2020

Välfärdsområde Hyvinvointialue	Svenskspråkig befolkningsmängd Ruotsinkielinen väestömäärä	Svenskspråkig befolkningsandel Ruotsinkielinen väestöosuus	Finskspråkiga kommuner Suomenkieliset kunnat	Tvåspråkiga kommuner Kaksikieliset kunnat
Mellersta Österbotten/ Keski-Pohjanmaa	6 149	9,0%	7/8	1/8
Österbotten/ Pohjanmaa	89 085	50,7%	1/14	13/14
Egentliga Finland/ Varsinais-Suomi	27 353	5,7%	24/27	3/27
Kymmenedalen/ Kymenlaakso	1 237	0,8%	5/6	1/6
Helsingfors/ Helsinki	36 754	5,6%	-	1/1
Västra Nyland/ Länsi-Uusimaa	57 370	12,1%	2/10	8/10
Östra Nyland/ Itä-Uusimaa	28 089	28,6%	2/7	5/7
Vanda och Kervo/ Vantaa ja Kerava	6 024	2,2%	1/2	1/2
Hela landet / Koko maa	287 871	5,2%	276/309	33/309

Kårkullas särställning i samarbetsavtalet: Upphävningen av Kårkulla skapar behov av samarbete, men inte nödvändigtvis i alla tjänster

Kårkullan erityisasema yhteistyösopimuksessa: Kårkullan purkaminen luo tarpeen yhteistyöstä sopimiselle, muttei välttämättä kaikissa palveluissa

Kårkulla

Kårkullas serviceutbud består av boendeservice, dag- och arbetsverksamhet, expert- och utvecklingscentrets service och expertteamens verksamhet. De har:

- 1300 kunder
- 43 enheter
- Cirka 100 verksamhetsställen
- 1 000 anställda
- 250 000 invånares befolkningsbas

Kårkullas verksamhetsenheter och experttjänster kommer decentraliseras till olika välfärdsområden (tillämpningslag §56)

Grundläggande tjänster för specialvård är för närvarande relativt tillgängliga inom tvåspråkiga välfärdsområden för områdets egna behov (ordinarie boendetjänster och experttjänster). **Särskilt krävande tjänster** som Pargas kris-, forsknings- och rehabiliteringsavdelningarna och barnboendena, ses ett tydligare behov av gränsöverskridande samarbete.

Ifall Kårkullas nuvarande tjänster sammanslås med de finskspråkiga tjänsterna inom de framtida tvåspråkiga välfärdsområdena, ses utspädningen av språkkunskaperna som en allvarig risk. Bristen på kompetent personal inom olika områden kan innebära risker för förverkligandet av genuin tvåspråkighet.

Med hjälp av Kårkullas egna material kan vi skapa en bild av enheterna och antalet kunder som flyttas över till olika områden (vision om vilka tjänster som kommer att kräva samarbete mellan områdena). Kommuner och samkommuner har nödvändigtvis inte lika bra information gällande specialvård på svenska, vilket leder till att det är värt att beskriva nuläget utifrån Kårkullas interna data, istället för kommunenkäten.

Projekt 3.8 Kårkulla - Kårkullas egna utredning

I tillägg till denna utredning har Kårkulla parallellt utfört en egen utredning specifikt angående deras tjänster. Utredningen har fokuserat sig på välfärdsområdets kapacitet att ta över Kårkullas tjänsteproduktion. Utredningens resultat kommer att vara väsentliga då samarbetsavtalets slutliga innehåll diskuteras.

Kårkulla

Kårkulla tarjoaa asumispalveluita, osallisuutta ja työllistymistä edistävää toimintaa, tutkimusta ja kuntoutusta sekä asiantuntijapalveluita. Heillä on:

- 1 300 asiakasta
- 43 yksikköä
- Noin 100 toimipaikkaa
- 1 000 työntekijää
- 250 000 ihmisen asukas pohja

Kårkullan toimintayksiköt ja asiantuntijapalvelut tullaan hajauttamaan eri hyvinvointialueelle (voimaannanolaki §56)

Erityishuollon perustason palveluita on tällä hetkellä melko kattavasti saatavilla eri kaksikielisten hyvinvointialueiden alueella kyseisten alueiden omiin tarpeisiin (Tavanomaiset asumispalveluyksiköt ja asiantuntijapalvelut). **Erityisen vaativissa** palveluissa, kuten Paraisten kriisi-, tutkimus- ja kuntoutusosastot sekä lasten asumisyksiköt, nähdään selkeämpi tarve hyvinvointialuerajat ylittävälle yhteistyölle.

Mikäli Kårkullan nykyiset palvelut yhdistyvät kaksikielisillä hyvinvointialueilla samoihin yksiköihin suomenkielisten palveluiden kanssa, nähdään kielitaidon liudentuminen vakavana riskinä. Pula osaavasta henkilökunnasta eri alueilla saattaa aiheuttaa riskejä aidon kaksikielisyyden toteutumiselle.

Kårkullan omien aineistojen kautta saadaan luotua kuva eri alueille siirtävistä yksiköistä ja asiakasmäärästä (Näkemyks minkä palveluiden tuottamiseen tullaan tarvitsemaan yhteistyötä alueiden välillä). Kunnilla ja kuntayhtymillä ei välttämättä yhtä hyvää tietoa ruotsinkieliseen erityishuoltoon liittyen, joten tässä vaiheessa nykytila kannattaa kuntakyselyn sijaan kuvata perustuen Kårkullan sisäisiin aineistoihin.

Projekti 3.8 Kårkulla - Kårkullan oma selvitys

Tämän selvityksen lisäksi Kårkulla on samanaikaisesti tehnyt oman selvityksensä erityisesti heidän palveluihin liittyen. Selvitys on keskittynyt tulevien hyvinvointialueiden kykyyn tuottaa Kårkullan aiemmin tarjoamia palveluja. Kårkullan selvityksen tulokset tulevat olemaan merkityksellisiä myös yhteistyösopimuksen osalta, kun sen lopullista sisältöä puidaan.

TKIO-samarbetet som koordineras av Västra Nyland är kopplat till samarbetsavtalet, men är trots allt en separat helhet

Länsi-Uusimaan koordinoima TKIO-yhteistyö linkittyy yhteistyösopimukseen, mutta on silti erillinen kokonaisuus

Västra Nylands välfärdsområde har fått som uppdrag att stödja utvecklandet av de svenskspråkiga social- och hälsovårdstjänsterna i hela landet.

(Lag om ordnande av social- och hälsovård § 33, Stöd för att utveckla de svensk- och samiskspråkiga tjänsterna)

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue on saanut tehtäväkseen tukea ruotsinkielisten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen kehittämistä koko maassa.

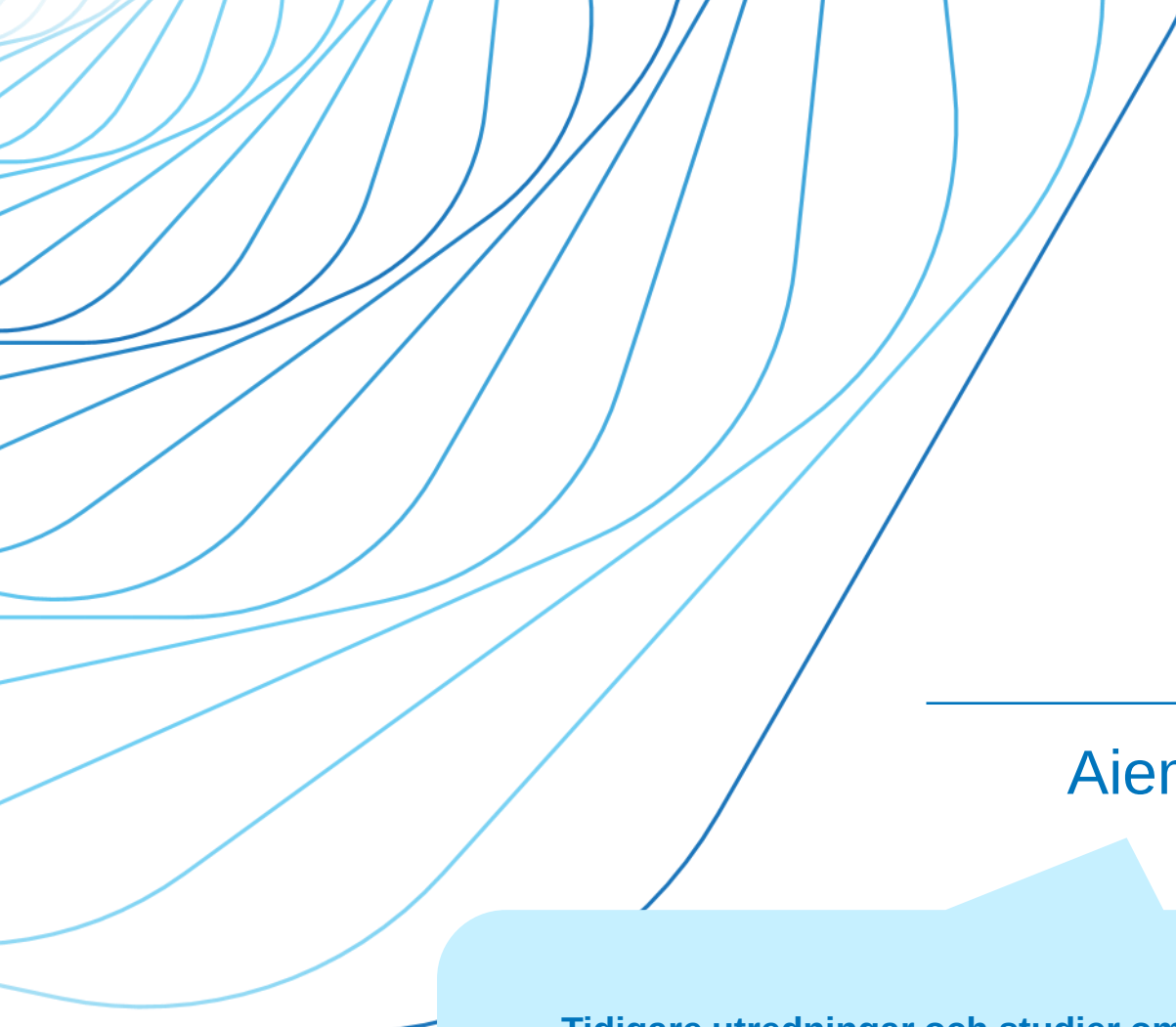
(Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä § 33, Ruotsinkielisten ja saamenkielisten palveluiden kehittämisen tukeminen)

TKIO-frågor relaterade till Västra Nylands uppdrag kommer primärt inte att ingå i samarbetsavtalet.

Frågor kring forskning, utveckling och kunskap framkom dock i utredningen och ingår därmed i slutsatserna.

Länsi-Uudenmaan kehittämistehtävään liittyvät TKIO-kysymykset eivät tule yhteistyösopimukseen ensivaiheessa.

Tutkimukseen, kehitykseen ja osaamiseen liittyviä seikkoja nousi kuitenkin esiin selvityksessä ja ne ovat mukana johtopäätöksissä.

Tidigare utredningar om svenskspråkiga tjänster

Aiemmat selvitykset ruotsinkielisistä palveluista

Tidigare utredningar och studier om
organisering och genomföring av
svenskspråkiga tjänster har använts som stöd
och bakgrundsinformation till denna
utredning. De beskrivs kortfattat nedan.

Tämän selvityksen taustoitukseen ja
tekemiseen on hyödynnetty myös aiempia
selvityksiä ja tutkimuksia ruotsinkielisten
palveluiden järjestämisestä ja tuottamisesta.
Niitä kuvataan lyhyesti alla.

Tidigare utredningar angående två-/ svenskspråkiga tjänster

Aiemmat selvitykset kaksi-/ ruotsinkielisistä palveluista

I tidigare utredningar har man funnit brister i de tvåspråkiga tjänsterna. I stödmaterialet för beredningen av de tvåspråkiga välfärdsområden som Kommunförbundet och Folktinget publicerade förra året, konstaterades att det för närvarande finns stora utmaningar i Finland när det gäller tillgången till social- och hälsovårdstjänster på svenska. Situationen har setts som oroande särskilt i södra Finland och i områden där den relativa andelen av den svenskspråkiga befolkningen är liten, fastän antalet svenskspråkiga är stort.

Exempel på utredningar:

Forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården:

Social- och hälsovårdstjänster på eget språk i tvåspråkiga kommuner, år 2007

Vårvintern 2007 skickade Forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården (Stakes) ut en enkät till alla tvåspråkiga kommuner i Finland i syfte att utreda hur den finsk- och svenskspråkiga befolkningens språkliga rättigheter förverkligas inom social- och hälsovården i dessa kommuner i allmänhet och i synnerhet när det gäller barnskydd, äldreomsorg och mentalvårdstjänster.

Det tydligaste resultatet av undersökningen var att det enligt myndigheternas bedömning fanns fler tillgängliga tjänster än man tidigare trott. Samarbetet mellan kommunerna bidrog till att lösa de mer sällan förekommande problemen. Utredningen avslöjade dock att i många små kommuner med svensktalande majoritet har inte alla barnskydds- eller mentalvårdstjänster behövts på svenska, varför det inte alltid fanns en klar bild av hur tjänsterna skulle skötas. I södra Finland sågs situationen för svenskspråkiga tjänster som något oroande, men det konstaterades att den svenskspråkiga befolkningen i området högst sannolikt är tvåspråkig och därför lättare nöjer sig med finskspråkig service.

Justitieministeriet: Språkbarometern 2020, år 2020

Justitieministeriets språkbarometer år 2020 utredde hur invånare i tvåspråkiga kommuner upplever servicen på sitt eget språk i kommunala och statliga tjänster. Utredningen fokuserade sig på tjänsternas funktionalitet på det egna språket, språkklimatet och språkanvändningen. Nästan 6 500 personer svarade på enkäten.

Utredningen visade att svenskspråkiga begär mer sällan service på eget språk, och blir ofta besvarade på finska av myndigheterna. Servicen på svenska fick högst betyg i Österbotten och lägst betyg i Åboland. Tillgången till service på svenska var mest oroande i Nyland och Åboland medan språkklimatet var mest utmanande i Österbotten.

Kommunförbundet och Folktinget: Stödmateriel för beredningen av de tvåspråkiga välfärdsområdena, år 2021

I Kommunförbundets och Folktingets stödmateriel konstateras att bl.a. tillgången till svenskkunnig personal, ett lämpligt utbud av utbildningslinjer, den förestående pensioneringsboomen samt social- och hälsovårdssektorns attraktivitet, upphandling av svenskspråkiga tjänster, tredje sektorns framtid och gränssnittet mellan kommunerna och välfärdsområdenas verksamhet är alla utmaningar för den svenskspråkiga social- och hälsovården.

Stödmaterialet poängterar att det krävs fokus på både servicenätet och myndighetens förvaltning, samt systematiskt arbete och strukturer som beaktar kundens språk och personalens språkkunskaper, för att de språkliga rättigheterna kan förverkligas.

Aiemmissa selvityksissä kaksikielisiin palveluihin liittyen on löydetty puutteita. Viime vuonna julkaistussa Kuntaliiton ja Folktingetin tekemässä kaksikielisten hyvinvointialueiden valmistelun tukiaineistossa todettiin, että Suomessa vallitsee parhaillaan suuria haasteita koskien ruotsinkielisten sote-palvelujen saatavuutta. Palveluiden tila on nähty huolestuttavana etenkin Etelä-Suomessa ja alueilla, joissa ruotsinkielisen väestön suhteellinen osuus on pieni vaikkakin ruotsinkielisten lukumäärä olisi suuri.

Esimerkkejä selvityksistä:

Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus: Omakieliset sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut kaksikielisissä kunnissa, v. 2007

Stakes lähetti kaikkiin Suomen kaksikielisiin kuntiin kyselyn vuonna 2007, jonka tavoitteena oli selvittää, miten näiden kuntien sosiaali- ja terveydenhuollossa suomen- ja ruotsinkielisen väestön kielelliset oikeudet toteutuvat yleensä ja erityisesti lastensuojelussa, vanhustenhuollossa ja mielenterveyspalveluissa.

Kyselyn selvimpänä tuloksena oli, että viranomaisten arvion mukaan palveluja oli saatavissa enemmän kuin mitä etukäteen oli ajateltu. Kuntien välinen yhteistyö auttoi ratkaisemaan harvemmin ilmeneviä saatavuusongelmia. Selvityksessä paljastui kuitenkin, että monissa pienissä ruotsinkielisen enemmistön kunnissa ei kaikkia lastensuojelu- tai mielenterveyspalveluja ole tarvittu ruotsin kielellä, joten aina ei ollut selkeää kuvaa siitä, miten palvelut hoituisivat. Etelä-Suomessa nähtiin ruotsinkielisten palvelujen tilanne hieman huolestuttavana, mutta todettiin, että ruotsinkielinen väestö alueella lienee kaksikielistä ja tyytyy helpommin suomenkielisiin palveluihin.

Oikeusministeriö: Kielibarometri 2020, v. 2020

Oikeusministeriön vuoden 2020 kielibarometri selvitti kaksikielisten kuntien asukkaita kunnan ja valtion palveluiden toimivuutta. Kyselyssä keskityttiin toimivuuteen omalla kielellä, kieli-ilmapiiiriin ja kielen käyttämiseen. Kyselyyn vastasi vajaa 6 500 henkilöä.

Kyselyssä selvisi, että ruotsinkieliset pyytävät palvelua omalla kielellään harvemmin, ja viranomaiset vastaavat heille usein suomeksi. Ruotsinkielinen palvelu sai parhaat arvostukset Pohjanmaalla ja alhaisimmat arvostukset Turunmaalla. Ruotsinkielisten palveluiden saatavuus oli huolestuttavinta Uudellamaalla ja Turunmaalla, ja kieli-ilmapiiiri oli haastavin Pohjanmaalla.

Kuntaliitto ja Folktinget: Kaksikielisten hyvinvointialueiden valmistelun tukiaineisto, v. 2021

Kuntaliiton ja Folktingetin tekemässä tukiaineistossa todetaan ruotsinkielisten sote-palveluiden haasteina mm. ruotsinkielentaitoisen henkilökunnan saatavuus, sopivien koulutusohjelmien tarjonta, edessä oleva eläköitymisaalto sekä sosiaali- ja terveydenhuoltosektorin houkuttelevuus, ruotsinkielisten palvelujen hankinta, kolmannen sektorin tulevaisuus sekä kuntien ja hyvinvointialueiden toiminnan rajapinta.

Tukiaineisto painottaa, että kielellisten oikeuksien toteutuminen edellyttää palveluverkkoa ja viranomaishallintoon keskittymistä, sekä järjestelmällistä työtä, asiakkaan kielen huomioivia rakenteita ja henkilökunnan kielitaitoa.

Dessutom har regionala rapporter om tvåspråkiga tjänster genomförts av bl.a. Helsingfors stad 2015

Lisäksi alueellisia selvityksiä kaksikielisistä palveluista on tehty mm. Helsingin kaupungin toimesta vuonna 2015.

Kårkullas utredning 2022

Kårkullan selvitys 2022

Utöver de ovan nämnda rapporterna genomförde Kårkulla i april-maj 2022 en utredning om funktionshinderservice och specialomsorg på svenska

- Enkäten riktades till Kårkulla **samkommuns 33 medlemskommuner samt till alla tvåspråkiga välfärdsområden, Åland och Päijät-Häme.**
- Syftet var att utreda **vilka svenskspråkiga tjänster som erbjuds just nu** för personer med intellektuell funktionsnedsättning och **vilka behov det finns.**
- **Det inkom 21 svar**, (nästan hälften av de som mottagit enkäten) som representerar sju stycken tvåspråkiga välfärdsområden.
- **Många frågor har lämnats obesvarade eller så är svaren fortfarande osäkra**, eftersom välfärdsområdena inte har samlat in all information och kommunerna inte känner till planerna för välfärdsområdena.

Utdrag från utredningens resultat:

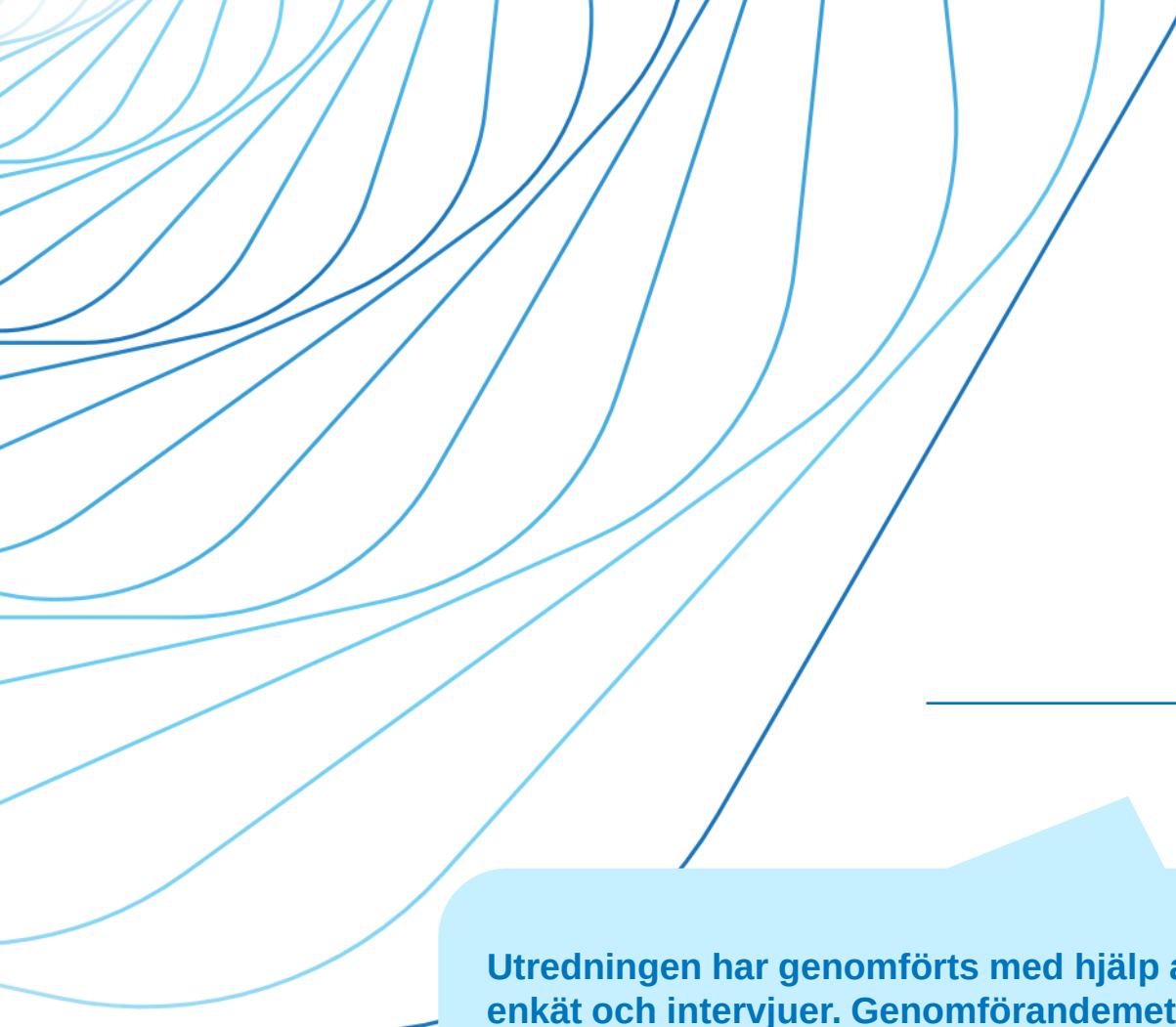
- 1 Samarbetsbehov sågs i **speciellt krävande boendeservice**. Dessutom är de flesta områden intresserade av samarbete inom **experttjänster**, framförallt av specialläkartjänster, multiprofessionellt stöd, psykologtjänster och handledning i alternativ kompletterande kommunikation (AKK) på svenska.
- 2 Många respondenter har svarat att **de även i framtiden är intresserade av att köpa** svenskspråkiga tjänster och specialkunskande. "Av vem och vad" kunde inte ännu besvaras.
- 3 I tillägg är flera respondenter **intresserade av samarbete kring kris-, undersöknings- och rehabiliteringstjänster**. En del anser att **de borde ordnas som när tjänst** inom det egna VFO.

Edellä mainittujen selvitysten lisäksi Kårkulla toteutti huhti-toukokuussa 2022 kyselyn vammais- ja erityishuollon ruotsinkielisistä palveluista

- Kysely Kårkullan **kuntayhtymän 33 jäsenkunnalle sekä kaksikielisille hyvinvointialueille, Ahvenanmaalle ja Päijät-Hämeelle.**
- Tavoitteena selvittää, **mitä ruotsinkielisiä palveluita tällä hetkellä on tarjolla** kehitysvammaisille ja **millaisia tarpeita** alueilla on.
- **21 vastaajaa**, (hieman alle puolet kyselyn vastaanottajista) jotka edustavat seitsemää kaksikielistä hyvinvointialueetta.
- **Moniin kysymyksiin on jätetty vastaamatta tai vastaukset ovat vielä epävarmoja**, koska HVA:t eivät ole koonneet kaikkea tietoa eivätkä kunnat tiedä hyvinvointialueiden suunnitelmista.

Nostaja kyselyn tuloksista:

- 1 Yhteistyötarpeita nähtiin **erityisen vaativissa asumispalveluissa**. Lisäksi suurin osa alueista on kiinnostunut yhteistyöstä **asiantuntijapalveluissa**, erityisesti erikoislääkäripalveluissa, moniammatillisessa tuessa, psykologipalveluissa sekä visuaalisen viestinnän ohjauksessa (AKK).
- 2 Suurin osa alueista on **jatkossakin kiinnostunut ostamaan** ruotsinkielisiä palveluita sekä erikoisosaamista. Mistä ja mitä –kysymyksiin ei kuitenkaan vielä osata vastata.
- 3 Lisäksi suuri osa vastaajista on **kiinnostunut yhteistyöstä kriisi-, tutkimus ja kuntoutuspalveluissa**, osa vastaajista näkee, että **ne tulisi järjestää lähipalveluina** omalla hyvinvointialueella.

Genomförande av utredningen

Selvityksen toteutus

Utredningen har genomförts med hjälp av en enkät och intervjuer. Genomförandemetoden och innehållet samt utredningens faser och tidtabell beskrivs nedan. Som stöd för genomförandet anordnades även två workshopar för de tvåspråkiga områden.

Selvitys toteutettiin kyselyn ja haastattelujen avulla. Niiden toteutustapa ja sisältö sekä selvityksen vaiheet ja aikataulu kuvataan seuraavassa. Toteutuksen tueksi järjestettiin myös kaksi kaksikielisille alueille suunnattua työpajaa.

Genomföring av enkäten

Kyselyn toteutus

Enkäten kartla preliminärt behovet och möjligheterna till samarbete inom svenskspråkiga tjänster

Enkätens innehåll

Excel-enkäten skickades ut till välfärdsområdesberedarna, där deras uppgift var att definiera behovet och möjligheterna till samarbete inom svenskspråkiga tjänster. Enkäten frågade:

1. Den svenskspråkiga tjänsten kommer förverkligas för områdets egna invånare (produktionssättet: egen, köptjänst eller både och)
2. Vid behov kan en svenskspråkig tjänst produceras även för andra välfärdsområden (ja, nej, kanske)
3. Det finns behov av att förlita sig på andra områden för att kunna producera tjänsten för kunderna på svenska (ja, nej, kanske)
4. Tjänsten kräver gränsöverskridande konsultation och expertstöd mellan experterna (ja, nej, kanske)
5. Vilken tjänst kräver samarbete?
6. Motivering av samarbetsbehovet

Enkäten genomfördes i maj 2022 och den blev ifylld av 7 områden. Syftet med utredningen var att ta reda på välfärdsområdenas beredskap för tvåspråkig tjänsteproduktion samt deras samarbetsbehov. Aura-handbokens serviceklassificering (tidigare JHS-klassificering) från år 2021 användes som bas för enkäten. Områdena bads besvara följande frågor:

Kysely kartoitti alustavasti tarvetta ja mahdollisuuksia yhteistyölle ruotsinkielisissä palveluissa

Kyselyn sisältö

Hyvinvointialuevalmistelijoille lähetettiin Excel-kysely, jossa heidän tehtävänään oli määritellä tarve ja mahdollisuudet yhteistyölle ruotsinkielisissä palveluissa. Kyselyssä kysyttiin:

1. Ruotsinkielinen palvelu tullaan toteuttamaan itse alueen omille asiakkaille (toteutustapa: oma tuotanto, ostopalvelu, sekä että)
2. Voidaan tarjota ruotsinkielistä palvelua tarvittaessa myös muille hyvinvointialueille (kyllä, mahdollisesti, ei)
3. Alueella on tarve tukeutua muihin alueisiin ruotsinkielisen palvelun tuottamiseksi asiakkaille (kyllä, mahdollisesti, ei)
4. Palvelussa on tarvetta hyvinvointialueiden rajat ylittävälle ammattilaisten väliselle konsultaatiolle ja asiantuntijatuelle (kyllä, mahdollisesti, ei)
5. Mille palvelulle yhteistyötä tarvitaan?
6. Yhteistyötarpeen perustelu

Kysely toteutettiin toukokuussa 2022 ja vastauksia saatiin 7 alueelta. Kyselyn tavoite oli selvittää hyvinvointialueiden valmiudet kaksikieliseen palvelutuotantoon sekä yhteistyötarpeet. Kyselyn pohjana toimi Aura-käsikirjan palveluluokitus (entinen JHS-luokitus) vuodelta 2021.

AURA-serviceklassificering som bas för enkäten

AURA-palveluluokitus kyselyn pohjalla

Enkäten som skickades till välfärdsområdesberedare baserade sig på finansministeriets AURA-handbok.

Tjänsterna är klassificerade i 9 olika tjänstegrupper:

Barnskydd
Service för barnfamiljer
Äldreservice

Service för personer med funktionsnedsättning
Missbruks- och mentalvårdsarbete på basnivå
Primärvård

Mun- och tandvård
Specialiserad sjukvård
Social- och hälsovård

AURA-handbokens tjänsteklassificering valdes bland de andra alternativen som ett resultat av den gemensamma workshopen. Klassificeringen ansågs lämplig för dess klarhet, jämförbarhet och bindande karaktär. Klassificeringen är trots allt ganska grov och exempel på tjänster som i tidigare utredningar har konstaterats vara dåligt tillgängliga på svenska lades till i enkäten, för att underlätta svaret.

I enkäten och intervjuerna bads områdena precisera behovet av samarbete, ifall behovet avser en viss tjänst inom tjänstekategorin

Hyvinvointialuevalmistelijoille lähetetyn kyselyn palveluluokat perustuivat Valtiovarainministeriön AURA-käsikirjaan.

Palvelut ovat luokiteltu 9 eri palveluluokkaan:

Lastensuojelu
Lapsiperheiden palvelut
Ikääntyneiden palvelut

Vammaisten palvelut
Perustason päihde- ja mielenterveystyö
Perusterveydenhuolto

Suun terveydenhuolto
Erikoissairaanhoito
Sosiaali- ja terveystoiminta

AURA-käsikirjan palveluluokitus valittiin muiden vaihtoehtojen joukosta yhteisen työpajan tuloksena. Luokitus todettiin sopivaksi sen selkeyden, vertailtavuuden ja velvoittavuuden takia. Luokitus on kuitenkin melko karkea, joten kyselyyn lisättiin esimerkkejä aiemmissa selvityksissä esiin nousseista palveluista, joiden on todettu toteutuvan heikosti ruotsiksi vastaamisen helpottamiseksi.

Kyselyssä ja haastatteluissa alueita pyydettiin tarkentamaan yhteistyötarvetta, mikäli tarve koskee jotakin tiettyä palveluluokan sisällä olevaa palvelua

Genomföring av intervjuerna

Haastatteluiden toteutus

Baserat på enkätresultaten intervjuade vi experter som utsetts av områden i syfte att fördjupa svaren

Intervjuerna fördjupade enkätsvaren och förtydligade inriktningen av samarbetsavtalet

Intervjuernas innehåll

Intervjuerna kartlade nuläget för områdenas svenskspråkiga tjänsteproduktion och deras syn på samarbetsbehov, -möjligheter samt möjliga samarbetsformer diskuterades.

1. Är kunderna och resurserna för den nuvarande tvåspråkiga tjänsteproduktionen kända
 - Hur mäts personalens svenska språkkunskaper?
 - Finns det s.k. språkrav på personalen?
2. Hur är kundernas möjlighet till att uträtta ärenden på sitt eget modersmål inom olika tjänster ordnat?
 - I vilka tjänster i området finns det separata enheter/resurser på svenska och finska
3. Utöver detta har även områdenas enkätsvar granskats och preciserats

5 områden och HUS deltog i en intervju

Kyselytulosten perusteella haastattelimme alueiden nimeämät asiantuntijat syventämään vastauksiaan

Haastattelut syvensivät kyselyvastauksia ja täsmensivät yhteistyösopimuksen suuntautumista

Haastattelujen sisältö

Haastatteluissa kartoitettiin alueiden ruotsinkielisen palvelutuotannon nykytilaa ja keskusteltiin alueiden tämänhetkisestä näkemyksestä yhteistyötarpeista ja –mahdollisuuksista, sekä mahdollisista yhteistyömuodoista.

1. Tiedetäänkö olemassa olevan kaksikielisen palvelutuotannon asiakkaat ja resurssit
 - Miten henkilökunnan ruotsin kielen osaaminen mitataan?
 - Onko henkilökunnalle asetettu ns. kielivaatimuksia?
2. Miten asiakkaiden mahdollisuus asioida omalla äidinkielellään eri palveluissa on järjestetty?
 - Missä palveluissa alueella on erikseen ruotsin- ja suomenkielisiä yksiköjä/resursseja
3. Lisäksi haastatteluissa käytiin läpi alueen kyselyvastauksia ja tarkennettiin niitä.

Haastatteluihin osallistui 5 aluetta ja HUS

Sju av nio områden skickade in sina enkätsvar, varav sex stycken har intervjuats

Seitsemän yhdeksästä alueesta vastasi kyselyyn, joista kuutta haastateltiin

Sammanfattning av enkät- och intervju svaren

Yhteenveto kyselyvastauksista ja tehdyistä haastatteluista

Vissa enkätsvar och intervjuer uteblev eftersom områden var svåra att nå. Detta kan bl.a. bero på den ännu splittrade organisationsstrukturen, fel kontaktuppgifter eller tidsbrist.

Kyselyvastauksia ja haastatteluja jäi uupumaan alueiden ollessa vaikeasti tavoiteltavissa. Tämä voi johtua mm. edelleen hajanaisesta organisaatorakenteesta, vääristä yhteystiedoista tai ajan puutteesta.

VFO HVA	Enkät Kysely	Intervju Haastattelu
Helsingfors stad/ Helsingin kaupunki	✓	✓
HUS	✓	✓
Östra Nyland/ Itä-Uusimaa	X	X
Mellersta Österbotten/ Keski-Pohjanmaa	✓	✓
Kymmenedalen/ Kymenlaakso	X	X
Västra Nyland/ Länsi-Uusimaa	✓	✓
Österbotten/ Pohjanmaa	✓	✓
Vanda och Kervo/ Vantaa ja Kerava	✓	X
Egentliga Finland/ Varsinais-Suomi	✓	✓

Workshoparna som stöd för genomförandet av utredningen

Selvityksen toteutusta tukevat työpajat

För att validera genomförandet och resultaten av utredningen anordnades två workshopar för de tvåspråkiga välfärdsområden

1

Den första workshopen fokuserade på

- Enkätens uppbyggnad och frågor
- Enkätinriktningen

Utifrån workshopen ändrades utredningsupplägget så att den ursprungliga planen på en enkät som skickas till alla tvåspråkiga kommuner ändrades till en enkät riktad till de som förbereder välfärdsområdena

2

Den andra workshopen fokuserade på slutsatsernas

- Genomgång
- Validering och
- Komplettering

Selvityksen toteutuksen ja tulosten validoimiseksi järjestettiin kaksi työpajaa kaksikielisille hyvinvointialueille

1

Ensimmäisessä työpajassa käytiin läpi

- Kyselyn rakennetta ja kysymyksiä
- Kyselyn kohdentamista

Työpajan perusteella kyselyasetelmaa muutettiin niin, että alkuperäinen suunnitelma kaikille kaksikielisille kunnille lähetetystä kyselystä muutettiin hyvinvointialueiden valmistelijoille suunnatuksi kyselyksi

2

Toisessa työpajassa keskityttiin johtopäätösten

- Läpikäyntiin
- Validointiin ja
- Täydentämiseen

Enkäten som stöd till uppföljning

Kysely jatko seurannan tukena

Enkäten som utformats i samband med utredningen kan tillämpas i avtalsuppföljningen

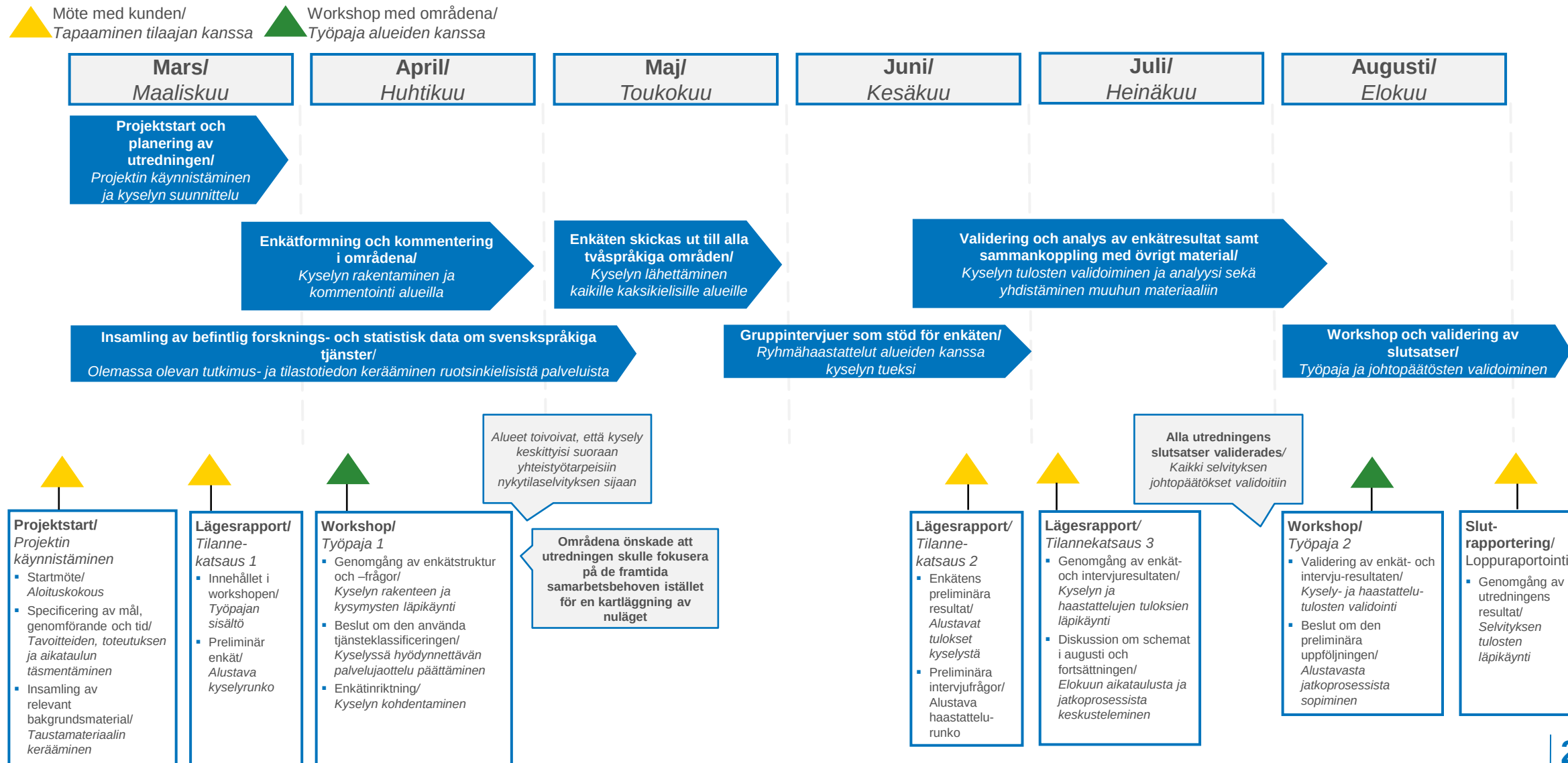
Eftersom avtalet måste följas upp och utvecklas med hjälp av uppföljningen, har enkäten byggts upp på ett sådant sätt att den även kan tillämpas till det om så önskas. Detta kräver givetvis att resurser även fortsättningsvis kommer att riktas till samarbetsavtalet och dess uppföljning och utveckling. En regelbunden uppföljning av avtalet är viktigt eftersom både behovet av att förlita sig på samarbete och möjligheterna att erbjuda tjänster till andra områden blir mer kända och förändras över tid. Praxis och vanor som utvecklas för platsoberoende tjänsteproduktion kommer också att skapa bredare möjligheter till samarbete.

Selvityksessä rakennettua kyselyä voidaan soveltaa sopimuksen seurannassa

Koska sopimusta täytyy seurata ja seurannan avulla kehittää myös jatkossa, kyselystä rakennettiin sellainen, että sitä voidaan haluttaessa soveltaa myös siihen. Tämä luonnollisesti edellyttää, että yhteistyösopimukseen ja sen seurantaan ja kehittämiseen suunnataan jatkossakin resursseja. Sopimuksen säännöllinen seuranta on tärkeää, sillä sekä tarpeet tukeutua yhteistyöhön että mahdollisuudet tarjota palveluja toisille alueille tarkentuvat ja muuttuvat ajan kuluessa. Myös kehittyvät tavat ja tottumukset paikkariippumattomaan palvelutuotantoon tulevat luomaan entistä laajempia mahdollisuuksia yhteistyölle.

Utredningens tidtabell och process

Selvityksen aikataulu ja prosessi

Resultaten av utredningen beskrivs först områdesvis och sedan sammanfattat. Resultaten baserar sig på enkätsvar från sex områden och HUS, intervjuer med fem områden och HUS samt två workshopar riktade till områdena. Det råder fortfarande oklarhet i områdena kring deras tjänsteproduktion av svenskspråkiga tjänster, och resultatet av utredningen baseras på nuvarande information och syn på framtida behov

Utredningens resultat

Selvityksen tulokset

Selvityksen tulokset kuvataan ensin alueittain ja sen jälkeen kootusti. Tulokset perustuvat Kuuden alueen ja HUS:n kyselyvastauksiin ja viiden alueen ja HUS:n haastatteluihin sekä kahteen alueelle suunnattuun työpajaan. Alueilla on vielä epäselvyyttä ruotsinkielisten palveluiden palvelutuotantoonsa liittyen, joten selvityksen tulokset pohjautuvat tämän hetken tietoihin ja näkemyksiin tulevaisuuden tarpeista

Helsingfors stad

Helsingin kaupunki

Utöver de tjänster som identifierats via enkäten och intervjun, kommunicerade Helsingfors stad att de önskar att följande tjänster beaktas i samarbetsavtalet:

- Speciellt krävande missbrukstjänster
- Dygnet runt vårdtjänster inom barnpsykiatri
- Barnskyddets olika institutionsvårdstjänster, t ex mottagningsvård
- Talterapi
- Seri-utredningar
- Boendetjänster för äldre
- Utöver Kårkulla även andra icke-Kårkullarelaterade tjänster för personer med funktionsnedsättning

- De svenskspråkiga tjänsterna har centraliserats till vissa serviceställen. Kunderna är huvudsakligen tvåspråkiga och vissa föredrar att få sina tjänster på finska istället för på svenska.
- **Vid behov kan tjänsterna erbjudas på svenska**, och konsultationshjälpen fungerar bra.
- De anställdas svenska språkkunskaper är delvis kartlagda, men det finns inte en enhetlig databank.

Tjänster som kan vara utmanande att tillhandahålla på svenska

- Barnskydd
- Institutions- och serviceboende för personer med funktionsnedsättning
- Socialt arbete för barnfamiljer

Samarbetsbehov och -former

- Att dela med sig av god praxis
- Inget stort behov av samarbete – kan inte erbjuda tjänster till andra områden

- Ruotsinkieliset palvelut on pyritty **keskittämään tiettyihin palvelupisteisiin**. Asiakkaat ovat pääosin kaksikielisiä ja osa toivoo palveluita **mieluummin suomeksi** kuin ruotsiksi.
- **Palvelut saadaan tarvittaessa tarjottua ruotsiksi** ja konsultaatioapu toimii hyvin.
- Työntekijöiden ruotsin kielen taito on osittain tiedossa, mutta yhtenäistä tietopankkia ei ole.

Palvelut, joissa saattaa olla haasteita tuottaa ruotsiksi

- Lastensuojelu
- Vammaisten laitos- tai palveluasuminen
- Lapsiperheiden sosiaalityö

Yhteistyötarpeet ja –muodot

- Hyvien toimintamallien jakaminen
- Ei suurta yhteistyötarvetta – eivät pysty tarjoamaan palveluita muille alueille

Kyselyn ja haastattelun kautta tunnistettujen palveluiden lisäksi Helsingin kaupunki ilmoitti toivovansa, että yhteistyösopimuksessa huomioidaan seuraavat palvelut:

- Erityisen vaativat päihdehuollon palvelut
- Lastenpsykiatrian ympärivuorokautisen hoidon palvelut
- Lastensuojelun eri laitoshoidon palvelut esim. vastaanotto-osastoahoito
- Puheterapia
- Seri-tutkimukset
- Ikäihmisten asumispalvelut
- Kårkullan lisäksi myös muut kuin Kårkulla-liitännäiset vammaisten henkilöiden palvelut

HUS – Helsingfors universitetssjukhus

HUS – Helsingin yliopistollinen sairaala

- De svenskspråkiga tjänsterna **fungerar bra speciellt dagtid på vardagar**: det finns mycket personal och de flyttar sig inom organisationen vid behov
- Det primära målet är att erbjuda kunden bästa möjliga sjukvård – personalens kunskaper i svenska är en underordnad fråga
- **Vid behov finns det tolkhjälp** t.ex. från jouren i Raseborg eller Borgå.
- Behandlingsstigen är inte språkmässigt standardiserad, men enheterna försöker styra svenskspråkiga patienter till svenskspråkig personal
- Den svenskspråkiga personalen är känd, eftersom de får **språktillägg**
- Tjänsternas tillgänglighet på svenska mäts och det senaste vitsordet var 3,65/5

Tjänster som kan vara utmanande att tillhandahålla på svenska

- Inga nämnda tjänster

Samarbetsbehov och -former

- Språknämndernas samarbete
- Inget stort behov av samarbete – kan inte erbjuda tjänster till andra områden
- Valfriheten möjliggör för patienten att flytta över till ett annat sjukhus → ersätter behovet av samarbetsavtalet

- Ruotsinkieliset palvelut **järjestyvät hyvin varsinkin päiväsaikaan arkisin**: henkilökuntaa on paljon ja se liikkuu tarvittaessa organisaation sisällä
- Pää tavoitteena tarjota asiakkaalle mahdollisimman laadukasta terveydenhuoltoa – henkilökunnan ruotsin kielen osaaminen on toissijainen asia.
- **Tarvittaessa tulkkausapua** esim. Raaseporin tai Porvoon päivystyksestä.
- Hoitopolkua ei vakioitu kielen osalta, yksiköiden sisällä yritetään kohdistaa ruotsinkieliset potilaat ruotsinkielentaitoisille ammattilaisille.
- Ruotsinkielinen henkilöstö on tiedossa maksettavan **kielilisän** ansiosta.
- Mitataan palveluiden saatavuutta ruotsiksi, arvosana 3,65/5

Palvelut, joissa saattaa olla haasteita tuottaa ruotsiksi

- Ei esiin nostettuja palveluita

Yhteistyötarpeet ja -muodot

- Kielilautakuntien yhteistyö
- Ei suurta yhteistyötarvetta – eivät pysty tarjoamaan palveluita muille alueille
- Valinnanvapaus mahdollistaa potilaan siirtymisen toiseen sairaalaan → korvaa tarvetta yhteistyösopimukselle

Mellersta Österbottens välfärdsområde

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue

- Svenskspråkiga tjänster erbjuds främst i **Karleby och Kronoby**. Överföringen av Kronoby till Österbottens välfärdsområde försvårar Mellersta Österbottens möjligheter till att ordna svenskspråkiga tjänster, men minskar samtidigt antalet svenskspråkiga invånare i området.
- Området strävar till att erbjuda **tvåspråkiga behandlingsstigar** med att styra svenskspråkiga kunder till svenskspråkig personal.
- Inom boendeservice finns det **skilda enheter baserat på språk** (svenska och finska)
- Den svenskspråkiga personalen är känd, eftersom de får **språktillägg**.

- Ruotsinkielisiä palveluita on pääsääntöisesti tarjolla **Kokkolassa ja Kruununpyyssä**. Kruununpyyn siirtyminen Pohjanmaan hyvinvointialueelle hankaloittaa ruotsinkielisten palveluiden järjestämistä, samalla ruotsinkielisten asukkaiden määrä vähenee.
- **Kaksikielisiä hoitopolkuja** pyritään tarjoamaan siten, että ruotsia osaava henkilö ottaa asiakkaan hoidettavakseen.
- Asumisyksiköissä vanhus- ja vammaispalveluissa **eri yksiköt kielen perusteella**
- Ruotsinkielinen henkilöstö on tiedossa maksettavan **kielilisän** ansiosta.

Tjänster som kan vara utmanande att tillhandahålla på svenska

- Talterapi
- Annan terapi
- Läkartjänster alltmer
- Barnrådgivning och skolhälsovård

Samarbetsbehov och -former

- Forskning, utveckling, innovation och kunskap (TKIO) generellt
- Utbildningssamarbete och språkkunskaper (t.ex. för hälsovårdare)
- Områden: Egentliga Finland (Kårkulla), Österbotten (Kronoby), att uppmärksamma språket i båda riktningarna: Jakobstads finskspråkiga som besöker Mellersta Österbotten

Palvelut, joissa saattaa olla haasteita tuottaa ruotsiksi

- Puheterapia
- Muut terapiat
- Lääkäripalvelut enenevästi
- Neuvola- ja kouluterveydenhuolto

Yhteistyötarpeet ja –muodot

- TKIO yleisesti
- Koulutusyhteistyö sekä kieliosaaminen (esim. terveydenhoitajille)
- Alueet: V-S (Kårkulla) Pohjanmaa (Kruunupyy), kielen huomiointi molempiin suuntiin: Pietarsaaren suomenkielisten asiointi Keski-Pohjanmaalla

Västra Nylands välfärdsområde

Länsi-Uusimaan hyvinvointialue

- **Finns kännedom** om var i området det finns ett större behov av svenskspråkig personal.
- **Situationen ses som relativt bra**, men t.ex. i Lojoregionen kan det vara svårt att få tjänster på svenska.
- **Tvåspråkiga behandlingsstigar** möjliggörs så gott det går i hela området, istället för att särskilja stigarna efter språk.
- Möjligheten att få uträtta ärenden på sitt modersmål (svenska) anses viktigt och prioriteras.
- Den svenskspråkiga personalen är delvis känd. Området kan följa upp personalmängden enligt modersmål.
- Områdets planering och egen kartläggning pågår fortfarande.

Tjänster som kan vara utmanande att tillhandahålla på svenska

- Barnskydd
- Utredning av förhållandena i samband med separationsmedling
- Service för personer med funktionsnedsättning
- Missbruks- och mentalvårdstjänster

Samarbetsbehov och -former

- Boendeservice, konsultationer och institutionsvård (i vilka samarbete är möjligt)
- Anser inte kunna erbjuda tjänster till andra områden

- **Alueellisesti** tiedossa, missä enemmän tarvetta ruotsin kielen osaajille
- **Tilanne nähdään suhteellisen hyvänä**, mutta esim. Lohjan seudulla saattaa olla vaikeaa saada palveluita ruotsiksi.
- **Kaksikielisiä hoitopolkuja** pyritään ylläpitämään koko alueella sen sijaan, että polut erotettaisiin kielen mukaan.
- Mahdollisuutta asioida omalla äidinkielellä (ruotsiksi) pidetään tärkeänä ja priorisoidaan
- Ruotsinkielinen henkilöstö on osittain tiedossa. Alue voi seurata henkilöstömääräänsä äidinkielen perusteella.
- Suunnittelu ja alueen selvitys asiaan liittyen käynnissä.

Palvelut, joissa saattaa olla haasteita tuottaa ruotsiksi

- Lastensuojelu
- Erosovitteluun tarvittavat olosuhdeselvitykset
- Vammaispalvelut
- Miepä-palvelut

Yhteistyötarpeet ja –muodot

- Asumispalvelut, konsultaatiot ja laitospalvelut. (sellaiset joissa yhteistyö mahdollinen)
- Näkemys ettei pysty tarjoamaan palveluita muille alueille

Österbottens välfärdsområde

Pohjanmaan hyvinvointialue

- **Merparten av tjänsteproduktionen i området är tvåspråkig.** Kunderna får i alla tjänster service på båda språken.
- De enda enspråkiga enheterna är vissa specifika boendeenheter för äldre.
- Österbotten har **inga problem med att tillhandahålla tjänster på svenska.** Det enda undantaget är Laihia, som mestadels är finsktalande.
- Det är inte uteslutet att **Österbotten kunde erbjuda tjänster/hjälp till andra områden.**

<u>Tjänster som kan vara utmanande att tillhandahålla på svenska</u> • Adoptionstjänster • Talterapi • Audionomer • Krävande SSV och missbruks- och mentalvårdsfall	<u>Samarbetsbehov och -former</u> • Utveckling • Anser kunna erbjuda svenskspråkiga tjänster även till andra områden
--	---

- **Suurin osa alueen palvelutuotannosta on kaksikielistä.** Asiakkaat saavat kaikissa palveluissa palvelua molemmilla kielillä.
- Ainoat yksikieliset yksiköt ovat tietyt ikäihmisten asumisyksiköt.
- Pohjanmaalla **ei ole ongelmia ruotsinkielisten palveluiden tuottamisessa.** Ainut poikkeus on Laihia, joka on suurimmaksi osaksi suomenkielinen.
- Ei ole poissuljettua, että **Pohjanmaa voisi tarjota palveluita/apua muille alueille.**

<u>Palvelut, joissa saattaa olla haasteita tuottaa ruotsiksi</u> • Adoptiopalvelut • Puheterapia • Audionomit • Vaikeat ESH- ja miepätaukset	<u>Yhteistyötarpeet ja –muodot</u> • Kehittäminen • Katsovat, että pystyvät tarjoamaan ruotsinkielisiä palveluita myös muille alueille
---	---

Egentliga Finlands välfärdsområde

Varsinais-Suomen hyvinvointialue

- **Variationen i den svenskspråkiga tjänsteanvändningen** orsakar svårigheter att förutse servicebehovet.
- Behandlingsstigarna bör vara tvåspråkiga, men detta **förverkligas inte alltid på grund av personalens bristande språkkunskaper.**
- **De svenskspråkiga resurserna är inte kända i hela området** – i vissa kommuner kan en stor del av vårdpersonalen svenska, men situationen är inte den samma överallt (inkl. SSV). **Språktillägget** ger dock en viss uppfattning av situationen.
- Områdets planering och egen kartläggning pågår fortfarande

<u>Tjänster som kan vara utmanande att tillhandahålla på svenska</u> • Tjänster för minnespatienter • Psykogeriatrik • Ergoterapi • Talterapi	<u>Samarbetsbehov och -former</u> • Expertstöd (t.ex. Neuropsykiatriska utredningar och geriatri) • Ingen tydlig uppfattning om samarbetsbehov eller om hjälp även kan erbjudas andra (exkl. Kårkullas centraliserade tjänster)
--	--

- **Ruotsinkielisten palvelumäärien vaihtelu** aiheuttaa vaikeuksia palvelutarpeen ennakkoinnissa.
- Hoitopolkujen tulisi olla kaksikielisiä, mutta tämä ei aina **toteudu henkilöstön kieliosaamisen puutteen** johdosta.
- **Ruotsinkieliset resurssit eivät ole alueen laajuisesti tiedossa** – osassa kunnissa iso osa hoitohenkilökunnasta osaa ruotsia, mutta tilanne ei ole samanlainen koko alueella (ml. ESH). **Kielilisä** antaa kuitenkin osviittaa tilanteesta.
- Suunnittelutyö ja alueen selvitys asiaan liittyen käynnissä

<u>Palvelut, joissa saattaa olla haasteita tuottaa ruotsiksi</u> • Muistisairaiden palvelut • Psykogeriatria • Toimintaterapia • Puheterapia	<u>Yhteistyötarpeet ja –muodot</u> • Asiantuntijatuki (esim. Nepsy ja geriatria) • Ei vielä kantaa tarkemmin yhteistyötarpeista tai siitä, voiko apua tarjota myös muille (pl. Kårkullan keskitetyt palvelut)
---	--

Utredningens slutsatser om innehållet i samarbetsavtalet

Selvityksen johtopäätökset yhteistyösopimuksen sisällöstä

Baserat på enkäten, intervjuarna och workshopvalideringen är samarbetsbehoven, -möjligheterna och -formerna de följande
Kyselyvastausten, haastatteluiden sekä alueiden työpajassa tehdyn validoinnin perusteella yhteistyön tarpeet, mahdollisuudet ja keinot ovat

1

Expertkonsultation och distanskontakter som primära samarbetsformer

Främst behövs samarbete i form av expertkonsultation och distanskontakter. Att tillhandahålla närtjänster i samarbete med andra välfärdsområden anses utmanande pga. vikten av att tjänsterna befinner sig i närområdet.

2

Institutions- och boendeservice skulle delvis kunna organiseras i samarbete

Inom viss institutions- och boendeservice ses samarbete som en möjlighet, men många av dessa tjänster betraktas i praktiken som närtjänster.

3

Samarbete inom TKIO (forskning, utveckling, innovation och kunskap) önskas

TKIO-samarbete och speciellt utbildningssamarbete anses nödvändigt

4

Samarbetsmålen bör specificeras då ansvaret för ordnandet har överförts

Helheten av svenskspråkiga tjänster inom de flesta områden är ännu inte klar, och därmed kommer de tjänster som ingår i samarbetsavtalet specificeras fortgående.

1

Palveluissa ensisijaisina yhteistyömuotoina asiantuntijakonsultaatio ja etäyhteydet

Ensisijaisesti yhteistyötä kaivataan asiantuntijakonsultaation ja etäyhteyksien muodossa. Lähipalveluiden tuottaminen yhteistyössä nähdään vaikeana sijainnin tärkeyden takia.

2

Laitos- ja asumispalvelut voitaisiin osin järjestää yhteistyössä

Joidenkin laitos- ja asumispalvelujen kohdalla yhteistyö nähdään mahdollisena, mutta monet näistäkin lukeutuvat käytännössä lähipalveluihin.

3

TKIO-yhteistyötä kaivataan

TKIO-yhteistyö ja koulutusyhteistyö nähdään tarpeellisena ja helpoimpana yhteistyön kohteena

4

Yhteistyön kohteita täytyy tarkentaa kun järjestämisvastuu on siirtynyt

Ruotsinkielisten palveluiden kokonaisuus ei suurimmalla osalla alueista ole vielä selvillä, joten yhteistyösopimuksen sisältämät palvelut tarkentuvat edelleen.

Områdena ser expertkonsultation och distanskontakter som den primära samarbetsformen

Alueet näkevät asiantuntijakonsultaation ja etäyhteyden palveluiden ensisijaisena yhteistyömuotona

1

Expertkonsultation och distanskontakter som primära samarbetsformer

- Områdena ser samarbete kring tjänster som mest realistiskt i form av expertkonsultation och distanskontakter. Det anses viktigt att många tjänster finns tillgängliga som närtjänster eller på annat sätt lättillgängliga för kunden eller patienten, som förklara varför annat samarbete ses som utmanande.
- Områdena nämnde bl.a. mun- och tandvård, primärvårdstjänster och flera tjänster för de äldre som tjänster de till stor del kommer att organisera själva.
- Expertkonsultation begränsades inte enbart till vissa tjänster, utan var allmänt efterfrågad för alla tjänster efter behov. Samrådsmöjlighet önskades dock främst i sällsynta och särskilt krävande fall. Tjänster för personer med funktionsnedsättning, barnskydd och missbruks- och mentalvårdstjänster framstod som särskilda omnämmanden.

1

Palveluissa ensisijaisina yhteistyömuotoina asiantuntijakonsultaatio ja etäyhteydet

- Alueet näkevät palveluihin liittyvän yhteistyön kaikista realistisimpana asiantuntijakonsultaation ja etäyhteyksien muodossa. Moni palvelu koetaan tärkeänä järjestää lähipalveluna tai muuten asiakkaan tai potilaan helposti tavoitettavissa, jonka vuoksi muu yhteistyö nähdään haastavana.
- Muun muassa suun terveydenhuolto, useat ikäihmisten palvelut sekä perusterveydenhuollon palvelut mainittiin palveluina, jotka alueet katsoivat pitkälti järjestävänsä itse.
- Asiantuntijakonsultaatio ei varsinaisesti rajoittunut tiettyihin palveluihin, vaan sitä toivottiin laajalti kaikkien palveluiden osalta tarpeen mukaan. Toive konsultaatiomahdollisuudesta liittyi kuitenkin etupäässä harvinaisiin ja erityisen vaativiin tapauksiin. Erityismainintoina nousivat esiin vammaispalvelut, lastensuojelu sekä miepä-palvelut.

Samarbete önskas även inom institutions- och boendeservice, men de praktiska samarbetsformerna är fortfarande oklara

Laitos- ja asumispalveluiden osalta yhteistyötä toivotaan, mutta käytännön yhteistyömuodot ovat vielä epäselvät

2

Institutions- och boendeservice skulle delvis kunna organiseras i samarbete

- Områdena upplever att den primära utmaningen när det gäller svenskspråkig tjänsteproduktion är bristen på svensktalande personal och experter. Flera har berättat om problemen relaterade till rekrytering och bristen på kompetens samt institutions- och bostadsplatser. I tillägg försvårar variationen i behovet av svenskspråkiga tjänster deras organisering och förutsägbarhet. Dessutom upplever flera områden att antalet kunder är för litet för att tillhandahålla en lönsam tjänst.
- Områdena anser att det kunde vara möjligt med hjälp av samarbete att mildra en del av dessa utmaningar, men i det här skedet är det ännu oklart vilken samarbetsform det skulle vara fråga om.
- Det bör noteras att det är många faktorer som påverkar valet av institutionsvårdsenhet, inte enbart språket. Det kan handla om bland annat berusningsmedel, funktionsnedsättning, psykiska utmaningar, brottslighet och tjänstens belägenhet. Områdena hoppas trots allt på någon sorts samarbete angående institutions- och boendeservice från de tvåspråkiga välfärdsområdenas samarbetsavtal. Vilka samarbetsformer som områdena önskar sig är dock fortfarande oklara under utredningen, och de önskade samarbetsformerna bör klargöras vid utformningen av samarbetsavtalet.

2

Laitos- ja asumispalvelut voitaisiin osin järjestää yhteistyössä

- Alueet kokevat, että heidän ydinhaasteensa ruotsinkielisen palvelutuotannon suhteen on pula ruotsinkielisestä henkilökunnasta ja asiantuntijoista. Monet ovat maininneet rekrytointin vaikeuden, asiantuntijuuden niukkuuden sekä laitos- että asumispaikkojen vähyyden. Ruotsinkielisen palvelutarpeen vaihtelu hankaloittaa myös osaltaan palveluiden järjestämistä ja ennakoitavuutta. Lisäksi usealla alueella koetaan, että asiakasmäärät ovat liian pieniä kannattavan palvelun järjestämiseksi.
- Alueilla nähdään mahdollisena, että yhteistyön avulla osa näistä haasteista voisi helpottaa, mutta tässä vaiheessa ei vielä osata sanoa mikä yhteistyön muoto tarkalleen ottaen olisi.
- On kuitenkin huomioitava, että laitoshoidon yksikön valintaan vaikuttaa moni muukin asia, kuin kieli. Näitä voivat olla muun muassa päihheet, vammaisuus, psykologiset haasteet, rikollisuus ja palvelun sijainti. Alueet kuitenkin toivovat jonkin tasoista laitos- ja asumispalveluiden yhteistyötä kaksikielisten hyvinvointialueiden yhteistyösopimukselta. Alueiden toivotat yhteistyömuodot ovat kuitenkin vielä selvityksen aikana epäselviä ja yhteistyösopimusta laatiessa tulee toivotut yhteistyömuodot selvittää tarkemmin.

TKIO- och utbildningssamarbete mellan välfärdsområdena önskas

Hyvinvointialueiden välistä TKIO- ja koulutusyhteistyötä kaivataan

3

Samarbete inom TKIO (forskning, utveckling, innovation och kunskap) önskas

- I flera områden önskas TKIO- och utbildningssamarbete mellan välfärdsområden. Utvecklingen av svenskspråkiga tjänster i samverkan mellan välfärdsområden anses viktigt, särskilt på grund av bristen på resurser. Områdena står i stora drag inför likadana utmaningar och anser att kollegialt stöd och samarbete kunde förebygga överlappande arbete samt underlätta områdenas genomföring av svenskspråkig tjänsteproduktion.
- Bland de samarbetsformer som nämndes fanns gemensam organisation av svenskspråkig utbildning och fortbildning, utbyte av god praxis, professionellt stöd och arbetshandledning, expertstöd (t.ex. Nepsy och geriatrik), utveckling av tjänster och utbyte av kunskap och expertis. Dessutom sågs språknämndernas samarbete som en bra samarbetsform.
- Det bör noteras att TKIO-samarbetet är på Västra Nylands ansvar, men frågor kring forskning, utveckling och kunnande kom fram i utredningen och ingår därmed i slutsatserna.

3

TKIO-yhteistyötä kaivataan

- Monilla alueilla toivotaan hyvinvointialueiden välistä TKIO- ja koulutusyhteistyötä. Ruotsinkielisten palveluiden kehittäminen yhteistyössä hyvinvointialueiden välillä koetaan tärkeänä erityisesti resurssipulan takia. Alueet ovat laajalti samojen haasteiden edessä ja toivovat vertaistuen ja yhteistyön ennaltaehkäisevän päällekkäisen työn sekä helpottavan kaikkia alueita ruotsinkielisen palvelutuotannon järjestämisen kanssa.
- Yhteistyön muotoina mainittiin muun muassa ruotsinkielisten koulutusten ja valmennusten yhteisorganisoiminen, hyvien käytäntöjen jakaminen, ammatillinen tuki ja työnohjaaminen, asiantuntijatuki (esim. Nepsy ja geriatria), palveluiden kehittäminen ja tiedon sekä osaamisen jakaminen. Lisäksi kielilautakuntien yhteistyö nähtiin hyvänä yhteistyömuotona.
- On huomioitava, että TKIO-yhteistyö kuuluu Länsi-Uudenmaan vastuulle, mutta tutkimukseen, kehittämiseen ja osaamiseen liittyviä asioita nousi kuitenkin esiin selvityksessä ja ovat näin ollen mukana johtopäätöksissä.

Pga. välfärdsområdesreformens organisatoriska ändringar har områdena hösten 2022 olikartad information om sina framtida samarbetsbehov och samarbetsmålen bör därmed preciseras då ansvaret för ordnandet har överförs

Hyvinvointialueuudistuksen organisaatiomuutosten vuoksi alueilla on syksyllä 2022 eritasoista tietoa tulevasta yhteistyötarpeistaan, minkä takia yhteistyön kohteet tulee tarkentaa kun järjestämisvastuu on siirtynyt

4

Samarbetsmålen bör specificeras då ansvaret för ordnandet har överförs

- En del av områdena bedriver fortfarande sitt egna kartläggningsarbete kring sin svenskspråkiga tjänsteproduktion, som bidrar till att en exakt bild av det framtida samarbetsbehovet ännu inte framkommit. På grund av de pågående organisatoriska ändringarna och den oklarheter som ändringarna medför, har vissa områden inte svarat på enkäten eller inte kunnat svara på alla frågor. Eftersom välfärdsområdesreformen påverkar många delar av organisationerna, har den svenskspråkiga tjänsteproduktionen nödvändigtvis ännu inte hunnit granskas på noggrannare nivå. Ett av utredningens resultat är att områdena befinner sig i väldigt olika stadier när det gäller utformningsarbetet av den svenskspråkiga tjänsteproduktionen.
- Det är skäl att uppmärksamma att enkäten besvarats av aktörer på olika nivåer i olika välfärdsområden. Med organisatoriska ändringar och bytta roller, samt överföringen av ordnandansvaret från kommunerna till välfärdsområden, har respondenterna haft olikartad information om den framtida tjänsteproduktionen och dess kapacitet. Därmed bör samarbetsmålen preciseras ytterligare när ansvaret för ordnandet av social- och hälsovårdstjänster har överförs, områdenas egna kartläggningar är genomförda och de har en mer tillförlitlig bild av sin svenskspråkiga tjänsteproduktion och deras samarbetsbehov.
- Precisering av samarbetsbehov och -möjligheter bör fortsätta regelbundet även efter 2023 som en del av samarbetsavtalets genomförande.

4

Yhteistyön kohteita täytyy tarkentaa kun järjestämisvastuu on siirtynyt

- Osalla alueista on edelleen käynnissä oma selvitystyö ruotsinkieliseen palvelutuotantoonsa liittyen, jonka takia tarkkaa kuvaa tulevasta yhteistyötarpeesta ei vielä ole syntynyt. Käynnissä olevien organisaatiomuutosten ja niistä johtuvien epäselvyyksien vuoksi osa alueista on jättänyt vastaamatta kyselyyn tai ei ole osannut vastata kaikkiin kohtiin. Hyvinvointialueuudistuksen vaikuttaessa moneen organisaation osaan ruotsinkieliseen palvelutuotantoon ei olla välttämättä vielä ehditty perehtyä tarkalla tasolla. Yksi selvityksen tulos onkin juuri se, että alueet ovat hyvin eri vaiheissa ruotsinkielisen palvelutuotannon suunnittelussa.
- On kuitenkin huomioitava, että laatimaamme kyselyyn on vastannut eri tasoiset toimijat eri alueilla. Organisaatiomuutosten ja roolien vaihtuessa sekä kuntien järjestämisvastuun siirtyessä, kyselyyn vastaajilla on ollut eritasoista tietoa tulevasta palvelutuotannosta ja sen kapasiteetista. Näin ollen yhteistyön kohteita tulee vielä tarkentaa, kun järjestämisvastuu on siirtynyt hyvinvointialueille, alueiden omat selvitykset ovat valmistuneet ja alueilla on tarkempi kuva ruotsinkielisestä palvelutuotannostaan sekä yhteistyötarpeistaan.
- Yhteistyötarpeiden ja –mahdollisuuksien tarkentamista tulee jatkaa säännöllisesti myös vuoden 2023 jälkeen osana yhteistyösopimuksen toteutumisen seurantaa.

Tjänster som är utmanande att producera på svenska/ vars samarbetsbehov kom fram i utredningen

Palvelut, joissa haasteita tuottaa ruotsiksi /joiden yhteistyötarve nousi esiin selvityksessä

Tjänsterna är sinsemellan på olik nivå
Esiin nostetut palvelut ovat keskenään eritasoisia

Barnskydd/ Lastensuojelu

Institutions- och serviceboende för personer med funktionsnedsättning/ Vammaisten laitos- ja palveluasuminen

Socialt arbete för barnfamiljer/ Lapsiperheiden sosiaalityö

Talterapi, ergoterapi & annan terapi/ Puheterapia, toimintaterapia & muut terapiat

Barnrådgivning & skolhälsovård/ Neuvola- ja kouluterveydenhuolto

Utredning av förhållandena i samband med separationsmedling/ Erosovitteluun tarvittavat olosuhdeselvitykset

Service för personer med funktionsnedsättning/ Vammaispalvelut

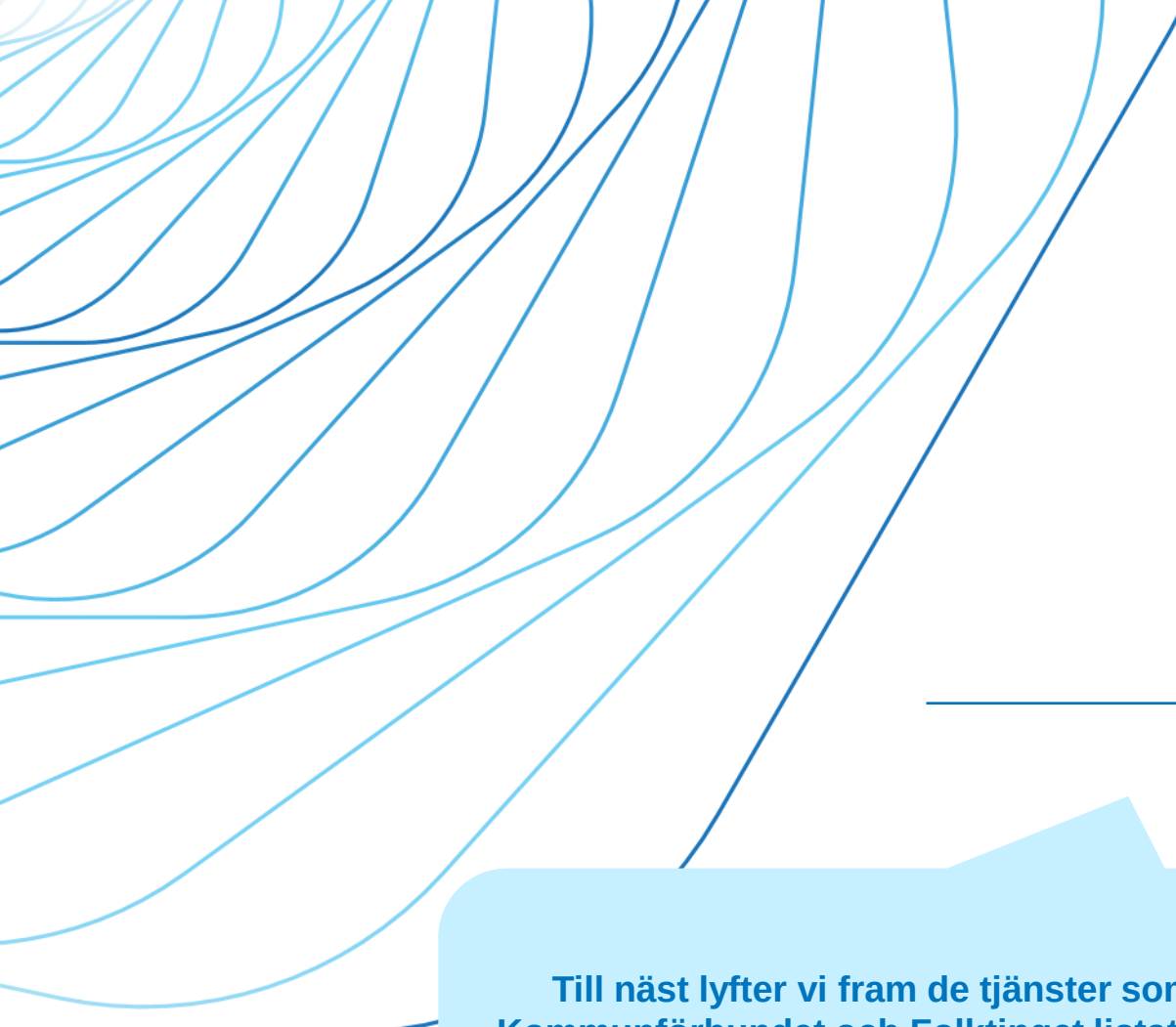
Missbruks- och mentalvårdstjänster/ Miepä-palvelut

Adoptionstjänster/ Adoptiopalvelut

Audionomer/ Audionomit

Tjänster för minnespatienter/ Muistisairaiden palvelut

Psykiatri/ Psykiatria

Jämförelse och reflektion

Vertailu ja pohdinta

Till näst lyfter vi fram de tjänster som Kommunförbundet och Folktinget listat och jämför dem med resultaten i denna utredning, samt reflekterar över språkbaserade behov och begränsningar i samarbetet

Seuraavassa nostetaan esiin Kuntaliiton ja Folktingetin listaamia palveluita ja verrataan niitä tämän selvityksen tuloksiin sekä pohditaan kieleen perustuvia tarpeita ja rajoituksia yhteistyössä

Tjänster för barn och familjer, vars behov av samarbete framkommit i utredningen

Lasten ja perheiden palvelut, joiden yhteistyötarve nousi esiin selvityksessä

De tjänster för familjer, barn och unga som framkom i Kommunförbundets och Folktingets (2022) utredning

- adoptionsrådgivning
- vissa tjänster inom neuropsykiatri
- multiprofessionellt samarbete kring tjänster och stöd för barn och unga
- mental- och missbrukarvård för unga
- familjerehabilitering på institution
- vårdkedja för nyblivna mödrar med depression
- rehabiliterande arbetsverksamhet
- familjearbetare inom hemtjänsten
- brådskande och annan korttidsplacering inom barnskyddet (både enheter och familjer)
- långvarig placering inom barnskyddet (institutionsvård, krävande institutionsvård, familjehem, fosterfamilj)
- bedömningar och specialtjänster i barnskyddets mottagningsverksamhet
- familjerehabilitering
- brådskande effektiverat familjearbete
- skolkuratorer och -psykologer
- medling i familjefrågor
- sjukhuskola
- missbrukarvård riktad till gravida, mammor och eventuell partner (familjerehabilitering)
- socialpediatriska tjänster (samarbete mellan hälso- och sjukvård, socialvård, bildning och polis kring stöd och tjänster för barn och unga som utsätts för misshandel eller sexuellt utnyttjande)
- tjänster kring stöd för lärande

- Vid utformningen av en konkret lista över tjänster som lyfts upp i utredningen, förblir listan betydligt snävare

- Det är värt att notera att samarbetsformen inom rådgivningstjänster och skolhälsovård avser utbildningssamarbete

De tjänster som lyfts fram i denna utredning

- Barnskydd
- Socialt arbete för barnfamiljer
- Barnrådgivning & skolhälsovård (skolning)
- Utredning av förhållandena i samband med separationsmedling
- Adoptionstjänster

Kuntaliiton ja Folktingetin (2022) selvityksessä esiin nousseet lasten, nuorten ja perheiden palvelut

- adoptiioneuvonta
- tietyt neuropsykiatrian palvelut
- lasten ja nuorten tuen ja palvelujen moniammatillinen yhteistyö
- nuorten mielenterveys- ja päihdehuoltopalvelut
- laitostuntoutus perheille
- masentuneiden vastasyntyneiden äitien hoitoketju
- kuntouttava työtoiminta
- kotipalvelun perhetyöntekijät
- lastensuojelun kiireellinen ja muu lyhytaikainen sijoitus (sekä yksikköihin että perheisiin)
- lastensuojelun pitkäaikainen sijoitus (laitoshoido, vaativa laitoshoito, perhekodit, sijaisperheet)
- lastensuojelun vastaanottotoiminnan arvioinnit ja vastaanottotoiminnan erityispalvelut
- perhekuntoutus
- kiireellinen ja tehostettu perhetyö
- koulukuraattorit ja -psykologit
- perheasioiden sovittelu
- sairaalakoulu
- raskaana oleville, äideille ja mahdolliselle kumppanille suunnattu päihdehuolto (perhekuntoutus)
- sosiaalipediatriiset palvelut (terveydenhoidon, sosiaalihuollon, sivistystoimen ja poliisin yhteistyö koskien tukea ja palveluja lapsille ja nuorille, jotka ovat altistuneet pahoinpitelylle tai seksuaaliselle hyväksikäytölle)
- oppimisen tukeen liittyvät palvelut

Tässä selvityksessä esiin nousseet palvelut

- Lastensuojelu
- Lapsiperheiden sosiaalityö
- Neuvola- ja kouluterveydenhuolto (koulutus)
- Erosovitteluun tarvittavat olosuhdeselvitykset
- Adoptiopalvelut

- Selvityksen tulosten perusteella tehty konkreettinen palvelulista on jäänyt huomattavasti suppeammaksi

- Huomionarvoista on, että toivottu yhteistyömuoto neuvolapalveluissa ja kouluterveydenhuollossa on koulutusyhteistyö

Tjänster för de äldre, vars behov av samarbete framkommit i utredningen

Ikääntyneiden palvelut, joiden yhteistyötarve nousi esiin selvityksessä

De tjänster för äldre som framkom i Kommunförbundets och Folktingets (2022) utredning

- psykiatrisk vård
- hemvård
- hemvård för personer med demenssjukdom
- rehabiliterande dagverksamhet
- dygnet runt -vård
- tjänster inom stödet för närståendevård

De tjänster som lyfts fram i denna utredning

- Tjänster för minnespatienter
- Psykiatri

- Vid utformningen av en konkret lista över tjänster som lyfts upp i utredningen, förblir listan betydligt snävare
- Det är värt att notera att samarbete önskades inom vissa specialboendetjänster, men inom boendetjänster för äldre lyftes belägenheten som en särskilt viktig faktor vid sidan av språket.
- Därmed är samarbete troligen endast möjligt med de närliggande områden

Kuntaliiton ja Folktingetin (2022) selvityksessä esiin nousseet ikääntyneiden palvelut

- psykiatrinen hoito
- kotihoito
- muistisairaiden kotihoito
- kuntouttava päivätoiminta
- ympärivuorokautinen hoito
- omaishoidon tuen palvelut

Tässä selvityksessä esiin nousseet palvelut

- Muistisairaiden palvelut
- Psykiatria

- Selvityksen tulosten perusteella tehty konkreettinen palvelulista on jäänyt huomattavasti suppeammaksi
- Huomionarvoista on, että yhteistyötä toivottiin joissain erityistason asumispalveluissa, mutta ikääntyneiden asumispalveluissa sijainti nostettiin erityisen tärkeäksi tekijäksi kielen rinnalla.
- Tämän vuoksi yhteistyö on todennäköisesti mahdollista vain lähialueiden kanssa

Tjänster för personer med funktionsnedsättning, vars behov av samarbete framkommit i utredningen

Vammaispalvelut, joiden yhteistyötarve nousi esiin selvityksessä

De tjänster för personer med funktionsnedsättning som framkom i Kommunförbundets och Folktingets (2022) utredning

- sakkunskap om intellektuell funktionsnedsättning och autism
- sakkunskap och fortbildning i alternativ och kompletterande kommunikation i förverkligandet av delaktighet i serviceplanering och i den vanliga vardagen
- sakkunskap om demenssjukdom och äldre personer med intellektuell funktionsnedsättning
- funktionshindermedicin
- konsultation kring småbarnspedagogik för barn med intellektuell funktionsnedsättning
- konsultation kring grundläggande undervisning för barn med intellektuell funktionsnedsättning
- sakkunskap kring personer med intellektuell funktionsnedsättning och psykisk ohälsa, beteendestörningar och självdestruktivitet, sömnproblematik, stresshantering
- organiserad utbildning av arbetsmetoder som stöder kundens självbestämmande, riktad till personal som jobbar på enheter med utåtagerande personer, till exempel MAPA (Management of Actual or Potential Aggression-arbetsmetod för att hantera aggressiva personer)
- upprätthållande av gränsöverskridande nätverk samt fortbildning av personal inom välfärdsområdena i olika arbetssätt och metoder som gynnar kundernas välmående och självbestämmande, till exempel personcentrerad planering, ICDP, sexualitet med mera
- kris-, undersöknings- och habiliterings- samt rehabiliteringsresurser
- specialomsorger oberoende av personens vilja samt rättspsykiatrisk vård av personer med intellektuell funktionsnedsättning
- rådgivning kring hjälpmedel

I Kommunförbundets och Folktingets utredning nämns övriga tjänster inom funktionshinderservice som en del av lagen om ordnandes grund, men den preciserade listan omfattar enbart tjänster för personer med intellektuell funktionsnedsättning

- Vid utformningen av en konkret lista över tjänster som lyfts upp i utredningen, förblir listan betydligt snävare
- Tjänster för personer med intellektuell funktionsnedsättning diskuteras mer djupgående i Kårkullas utredning

De tjänster som lyfts fram i denna utredning

- Institutions- och serviceboende för personer med funktionsnedsättning
- Service för personer med funktionsnedsättning

Kuntaliiton ja Folktingetin (2022) selvityksessä esiin nousseet (kehitys)vammaisten palvelut

- kehitysvammaisuutta ja autismia koskeva asiantuntemus
- puhetta korvaavan kommunikoinnin asiantuntemus ja jatkokoulutus toteutettaessa osallistavaa palvelusuunnittelua ja tavallista arkea
- asiantuntemus koskien muistisairautta ja ikääntyviä henkilöitä, joilla on kehitysvamma
- kehitysvammalääketiede
- kehitysvammaisten lasten varhaiskasvatukseen liittyvä konsultaatio
- älyllisesti kehitysvammaisten lasten perusopetukseen liittyvä konsultaatio
- asiantuntemus koskien kehitysvammaisia henkilöitä, joilla on mielenterveysongelmia, käytöshäiriöitä ja itsetuhoisuutta, uniongelmia, stressinhallintavaikeuksia
- käytöshäiriöisten henkilöiden yksiköissä työskentelevälle henkilöstölle suunnattu järjestelmällinen työmenetelmien koulutus, joka tukee asiakkaan itsemääräämistä, esimerkiksi MAPA (Management of Actual or Potential Aggression -työmenetelmä aggressiivisten henkilöiden käsittelyyn)
- rajat ylittävien verkostojen ylläpito sekä hyvinvointialueiden henkilökunnan
- eri työtapojen ja menetelmien jatkokoulutus, jotka edistävät asiakkaiden hyvinvointia ja itsemääräämistä, esimerkiksi henkilökeskinen suunnittelu, ICDP, seksuaalisuus ynnä muut
- kriisi-, tutkimus- ja kuntoutusresurssit
- tahdosta riippumaton kehitysvammaisten erityishuolto sekä kehitysvammaisten henkilöiden oikeuspsykiatrinen hoito
- apuvälineuvonta

Kuntaliiton ja Folktingetin selvityksessä on mainittu muut vammaispalvelut osana järjestämislain perusteita, mutta tarkentava listaus kattaa ainoastaan kehitysvammaisten palvelut

Tässä selvityksessä esiin nousseet vammaispalvelut

- Vammaisten laitos- ja palveluasuminen
- Vammaispalvelut

- Selvityksen tulosten perusteella tehty konkreettinen palvelulista on jäänyt huomattavasti suppeammaksi
- Kehitysvammapalveluiden kohdalla kysymystä avataan laajemmin Kårkullan selvityksessä

Tjänster för vuxna, vars behov av samarbete framkommit i utredningen

Aikuisten palvelut, joiden yhteistyötarve nousi esiin selvityksessä

De tjänster för vuxna som framkom i Kommunförbundets och Folktingets (2022) utredning

- tjänster inom missbrukarvården
- yrkesinriktade och medicinska rehabiliteringskurser
- medicinsk rehabilitering och yrkesinriktad rehabilitering för personer med synnedsättning
- psykiatrisk avdelningsvård dygnet runt
- behandling av ätstörningar
- högspecialiserad rehabilitering och rådgivning för personer med sällsynta funktionsnedsättningar
- audionomtjänster
- finlandssvenska teckenspråkstolkar och svenskspråkiga skrivtolkar
- psykologtjänster
- psykoterapi till den del den hör till specialsjukvården, för barn, unga och vuxna
- uppsökande stöd för fångar med missbruksbakgrund
- integration av nyanlända personer
- avdelningsvård för vuxna personer som till följd av långvarig alkohol och/eller drogmissbruk behöver dygnet runt vård, men inte passar in på psykiatrisk avdelningsvård eller psykogeriatrisk avdelning på grund av svåra beteendestörningar
- tjänster för kvinnor som utsätts för våld, såsom olika stöd för misshandelsoffer och uppsökande socialarbete
- specialiserade tjänster inom mentalvården, exempelvis kring neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, ätstörningar och psykos

Kuntaliiton ja Folktingetin (2022) selvityksessä esiin nousseet aikuisten palvelut

- päihdehuollon palvelut
- ammatilliset ja lääketieteelliset kuntoutuskurssit
- näkövammaisten lääketieteellinen ja ammatillinen kuntoutus
- ympärivuorokautinen psykiatrinen osastohoito
- syömishäiriöiden hoito
- erityistason kuntoutus ja neuvonta henkilöille, joilla on harvinainen vamma
- audionomipalvelut
- suomenruotsalaisen viittomakielen tulkit ja ruotsinkieliset kirjoitustulkit
- psykologipalvelut
- lasten, nuorten ja aikuisten psykoterapia siltä osin, kun se kuuluu erikoissairaanhoidon
- päihdetaustaisten vankien etsivä tuki
- maahanmuuttajien kotouttaminen
- aikuisten henkilöiden osastohoito, jotka pitkäkestoisen alkoholi- ja/tai huumeidenkäytön seurauksena tarvitsevat ympärivuorokautista hoitoa, mutta jotka eivät sovellu psykiatriseen osastohoitoon tai psykogeriatriselle osastolle johtuen vaikeista käytöshäiriöistä
- palvelut väkivallan kohteiksi joutuneille naisille, kuten eri tuet pahoinpitelyn uhreille ja etsivä sosiaalityö
- mielenterveyshoidon erityispalvelut, esimerkiksi neuropsykiatriset vammat, syömishäiriöt ja psykoosit

- Tjänstelistan följer samma linje, men är betydligt snävare

De tjänster som lyfts fram i denna utredning

- Talterapi, ergoterapi & annan terapi
- Missbruks- och mentalvårdstjänster
- Audionomer
- Seri-tjänster

Tässä selvityksessä esiin nousseet palvelut

- Puheterapia, toimintaterapia & muut terapiat
- Miepä-palvelut
- Audionomit
- Seri-palvelut

- Palvelulistaus noudattelee samaa linjaa, mutta on huomattavasti suppeampi

Reflektion: Språkbaserat samarbete – behov och begränsningar

Pohdinta: Kieleen perustuva yhteistyö – tarpeet ja rajoitukset

Språket som grund för samarbetsbehovet

Samarbete behövs då det inte är ändamålsenligt att tillhandahålla tjänster i alla tvåspråkiga välfärdsområden eller då områdena inte kan erbjuda tjänster självständigt.

Enligt resultaten av utredningen kan sådana situationer uppstå då det är fråga om bl.a.

- brist på personal, resurser eller expertis,
- små kundvolymmer eller
- svårighet att förutse tjänstemängden

Begränsningar av språkbaserat samarbete

Utredningen avslöjade även faktorer som begränsar språkbaserat samarbete. Dessa är bland annat:

- Tjänstens fysiska belägenhet: patienten behöver inte resa långt hemifrån för besöket, avståndet för att släktingar att besöka är inte orimligt långt
- Tillgänglighet och expertis hos experterna: det anses viktigare att kunderna erbjuds social- och hälsovård av högsta möjliga kvalitet, som gör att personalens kunskaper i svenska språket är en underordnad fråga. Det gäller särskilt specialistsjukvård
- Tillräcklighet av andra resurser

I samarbete görs en avvägning mellan dessa aspekter

Kieli yhteistyön tarpeen perustana

Yhteistyötä tarvitaan ruotsinkielisissä palveluissa, kun palveluita ei ole tarkoituksenmukaista tarjota kaikilla alueilla tai kun alueet eivät pysty tarjoamaan niitä itsenäisesti.

Tällaisia tilanteita voi selvityksen tulosten mukaan syntyä mm.

- henkilöstön, resurssien tai asiantuntemuksen puutteesta,
- pienistä asiakasvolyyymeistä tai
- palvelun määrän ennustamisen hankaluudesta

Kieleen perustuvan yhteistyön rajoitukset

Selvityksessä tuli esiin myös tekijöitä, jotka rajoittavat kieleen perustuvaa yhteistyötä. Näitä ovat esimerkiksi:

- Palvelun fyysinen sijainti: potilaan ei tarvitse matkustaa käyntiään varten kauas kotoa, läheisten vierailuetaisyys ei ole kohtuuttoman pitkä
- Ammattilaisten saatavuus ja asiantuntemus: koetaan tärkeämpänä, että asiakkaille tarjotaan mahdollisimman laadukasta sosiaali- ja terveydenhuoltoa, jolloin henkilökunnan ruotsin kielen osaaminen on toissijainen asia. Tämä pätee etenkin erikoissairaanhoidon
- Muiden resurssien riittävyys

Yhteistyössä tasapainoillaan näiden seikkojen välillä

Reflektion: utredningen visar vägen till ett relativt lätt avtal som utvecklas över tid

Pohdinta: selvitys viitoittaa tietä suhteelliseen kevyeen, mutta ajan mittaan kehittyvään sopimukseen

Välfärdsområden håller för tillfället på att forma sin egen tjänsteproduktion. Områdena har i tillägg uttryckt att de högst antagligen inte kommer att ha extra resurser för att tillhandahålla tjänster även för andra välfärdsområden, eftersom de medel som områdena får är avsedda att täcka det egna områdets servicebehov och därigenom strävar områdena till att fördela resurserna enligt deras egna behov. På grund av detta är behoven och samarbetsmöjligheterna ännu inte klarlagda och det råder en generell försiktighet i skisseringen av dem.

Fastän vissa tjänster är speciellt utmanande att producera på svenska, kommer inte samarbetsavtalet nödvändigtvis att lösa dessa problem. Vikten av närtjänster ses som en tungt vägande faktor vid sidan av att få betjäning på det egna språket.

Som ett av utredningens resultat kan vi säga att åtminstone det första samarbetsavtalet högst sannolikt kommer att vara relativt snävt jämfört med till exempel de tjänster som lyfts fram i Kommunförbundets stödmaterial (2021), som kunde tillhandahållas i samarbete. Fokus för samarbetet tycks ligga på expertsamarbete och konsultation snarare än på tjänsteproduktion, med undantag för de tjänster som tidigare producerats av Kårkulla.

Avtalet och de tjänster som omfattas av det förändras och utvecklas trots allt över tid. När områdena etablerar sin egen tjänsteproduktion blir också samarbetsbehoven och –möjligheterna tydligare. TKIO-samarbetet bygger också en grund för servicesamarbete.

Utvecklandet av avtalet kräver trots allt att genomförandet av själva avtalet också följs upp och utvecklas.

Hyvinvointialueet ovat vasta kokoamassa omaa tuotantoaan. Alueilla ei myöskään lähtökohtaisesti ole ylimääräisiä resursseja palveluiden tarjoamiseksi muille hyvinvointialueille, koska alueiden saama rahoitus on tarkoitettu oman alueen palvelutarpeen kattamiseen ja sitä kautta myös resurssit pyritään mitoittamaan omaa tarvetta vastaaviksi. Tästä johtuen yhteistyön tarpeista ja mahdollisuuksista ei olla vielä selvillä, ja niiden hahmottelemisessakin ollaan varovaisia.

Vaikka osa palveluista on sellaisia, joiden tuottamisessa ruotsiksi on erityisiä haasteita, yhteistyösopimus ei välttämättä ratkaise näitä ongelmia. Lähipalveluiden merkitys nähdään painavana perusteena omankielisen asioinnin rinnalla.

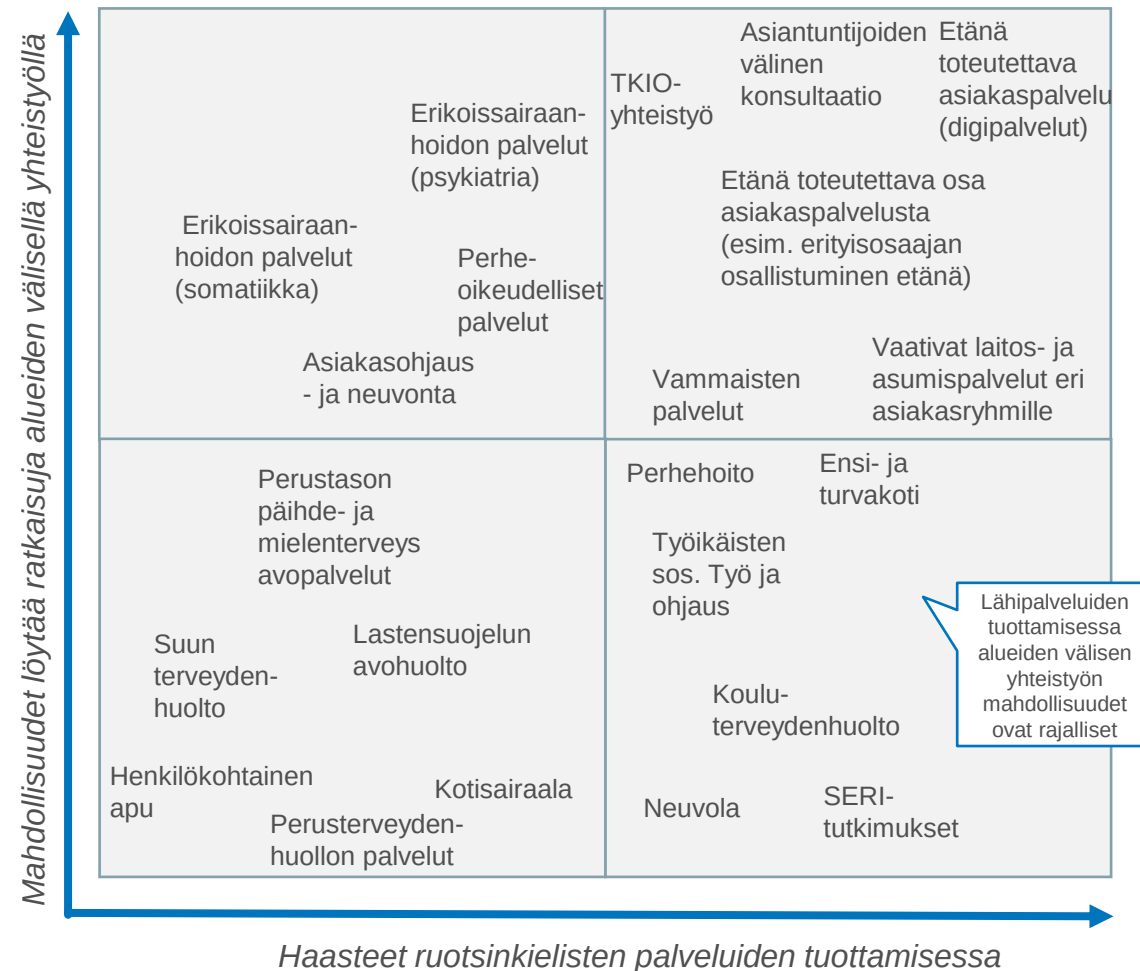
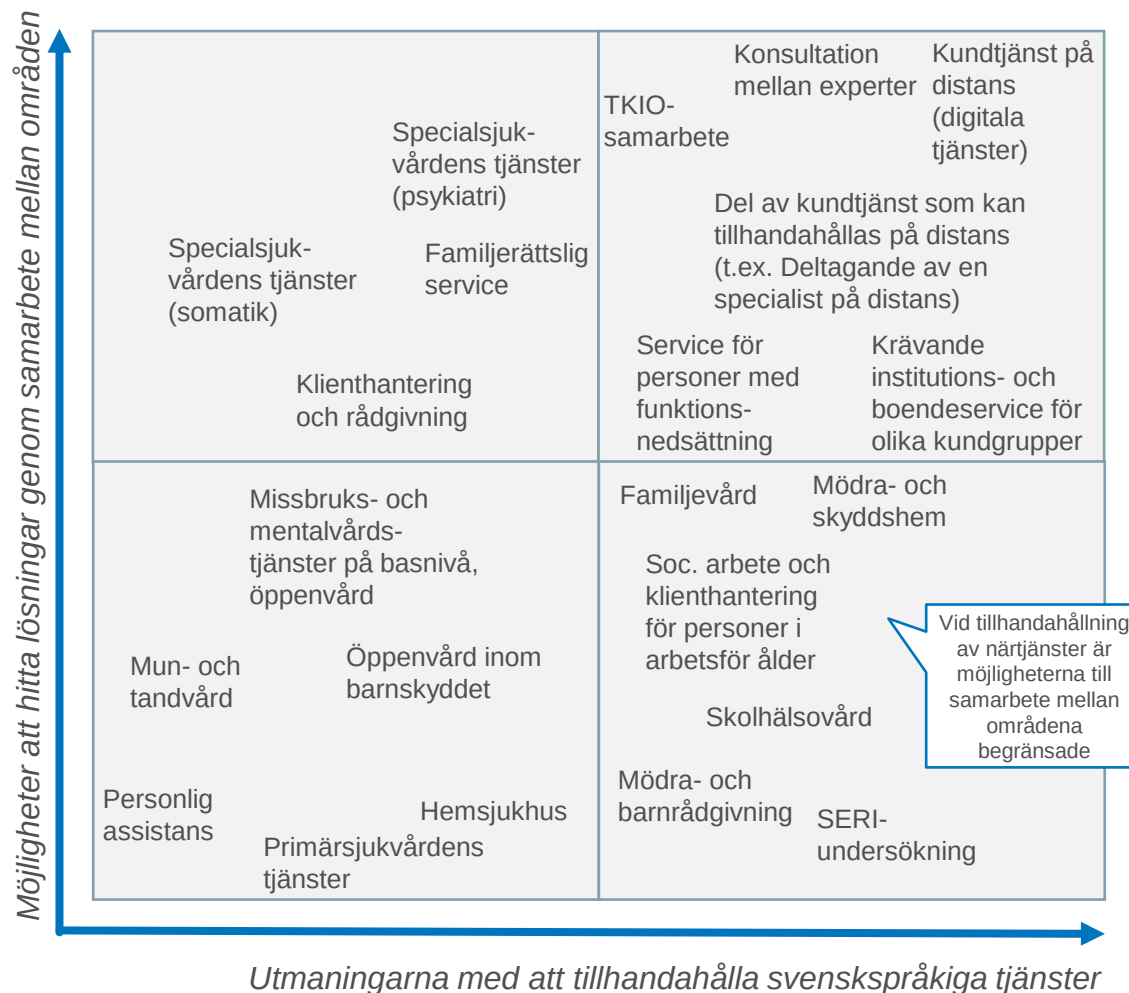
Lopputuloksena on, että todennäköisesti ainakin ensimmäinen yhteistyösopimus on suhteellisen suppea verrattuna esimerkiksi Kuntaliiton ja Folktingetin (2022) tukiaineistossa esiin tuotuihin mahdollisiin yhteistyönä toteutettaviin palveluihin. Painopiste näyttää myös asettuvan ennemmin asiantuntijayhteistyöhön ja konsultaatioon kuin yhteistyöhön palvelutuotannossa lukuun ottamatta Kårkullan aiemmin tuottamia palveluita.

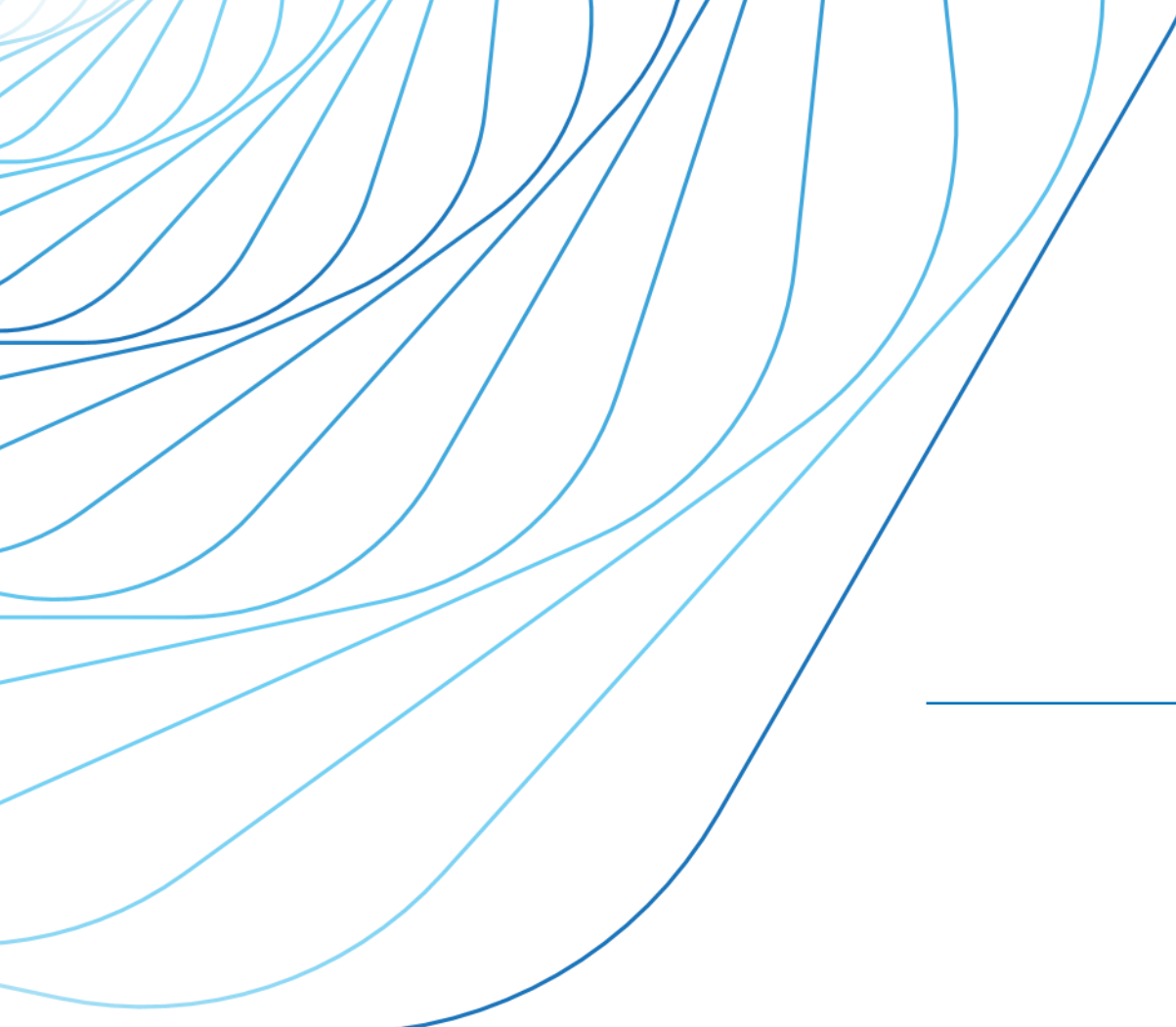
Sopimus ja sen kattamat palvelut kuitenkin muuttuvat ja kehittyvät ajan myötä. Kun alueet vakiinnuttavat oman palvelutuotantonsa, myös yhteistyötarpeet ja –mahdollisuudet selkiytyvät. Pohjaa palveluyhteistyölle rakentaa myös TKIO-yhteistyö.

Sopimuksen kehittyminen vaatii kuitenkin sitä, että myös itse sopimuksen toteuttamista seurataan ja kehitetään.

Behoven och möjligheterna till samarbete över områdesgränser varierar i olika tjänster

Tarpeet ja mahdollisuudet aluerajat ylittävälle yhteistyölle vaihtelee eri palveluissa

Fortskridning av processen

Prosessin eteneminen

Beredning av samarbetsavtalet och faktorer som bör beaktas

Yhteistyösopimuksen valmistelu ja huomioitavat osa-alueet

Egentliga Finlands välfärdsområde har ansvaret att samordna beredningen av samarbetsavtalet. Beredningen görs i samarbete med de tvåspråkiga välfärdsområdena och avtalet ska motsvara avsikten med författningen och behoven hos de tvåspråkiga välfärdsområdena.

Beredningen av samarbetsavtalet innehåller de administrativa, juridiska och finansiella ärenden som hänför sig till avtalet. Välfärdsområdena ska bland annat bereda följande ärenden:

- Hurudant samarbete och eventuell arbetsfördelning olika tjänster behöver (t.ex. köp av tjänster, överföring av produktionsansvaret, överföring av organiseringsansvaret)
- Vilka finansieringsmodeller kan användas i olika samarbets- och arbetsfördelningsformer
- Hur nationalspråksnämnderna i de tvåspråkiga välfärdsområdena ska höras
- Hur olika befolkningsgrupper och organisationer ska höras före avtalsförhandlingarna
- Hur kontinuitet i avtalet bäst säkerställs

Välfärdsområdena hör social- och hälsovårdsministeriet innan välfärdsområdesfullmäktige i välfärdsområdena godkänner samarbetsavtalet.

Statsrådet har rätt att besluta om samarbetsavtalet om välfärdsområdena inte når enighet om avtalet eller om avtalet inte täcker de tjänster som enligt författningen ska höra till avtalet.

Varsinais-Suomen hyvinvointialueella on vastuu sovittaa yhteen yhteistyösopimuksen valmistelu. Valmistelu tehdään yhteistyössä kaksikielisten hyvinvointialueiden kanssa. Yhteistyösopimus tulee vastata säädöksen tarkoitusta ja kaksikielisten hyvinvointialueiden tarpeita.

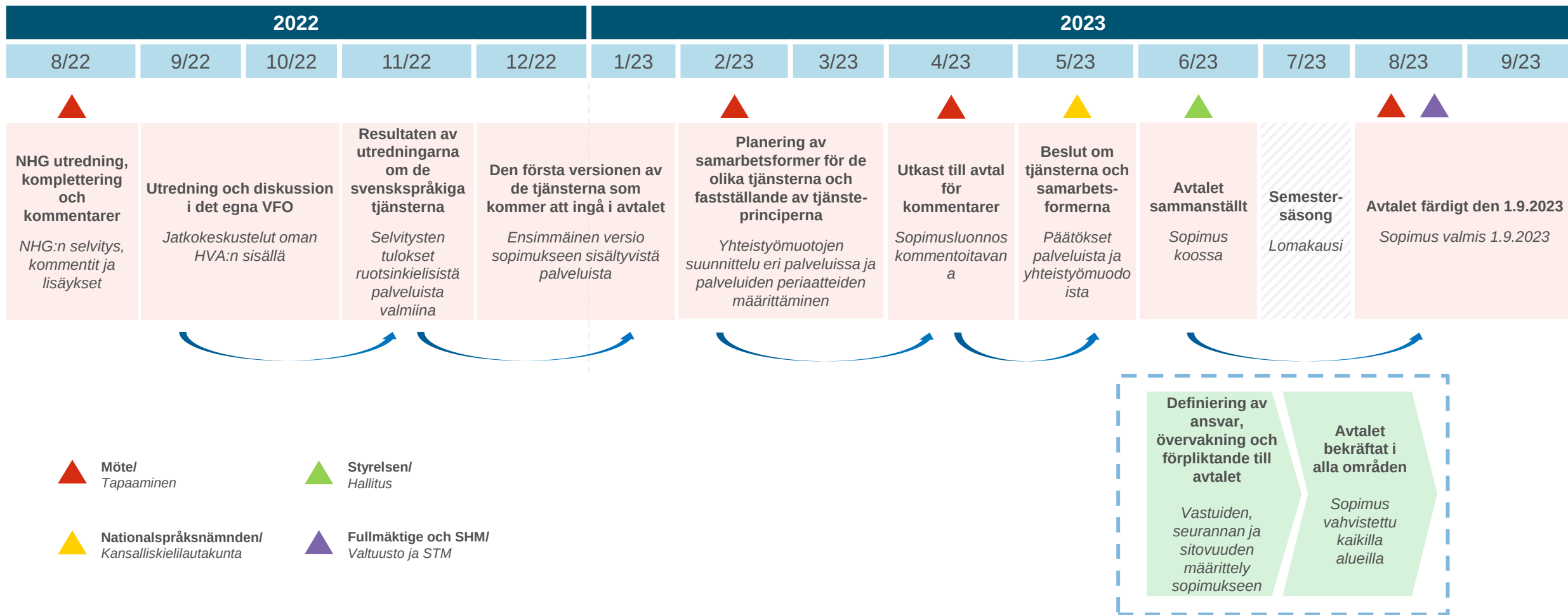
Yhteistyösopimus pitää sisällään sopimukseen liittyvät hallinnolliset, juridiset ja rahoitukselliset asiat. Hyvinvointialueiden on esimerkiksi valmisteltava seuraavat asiat:

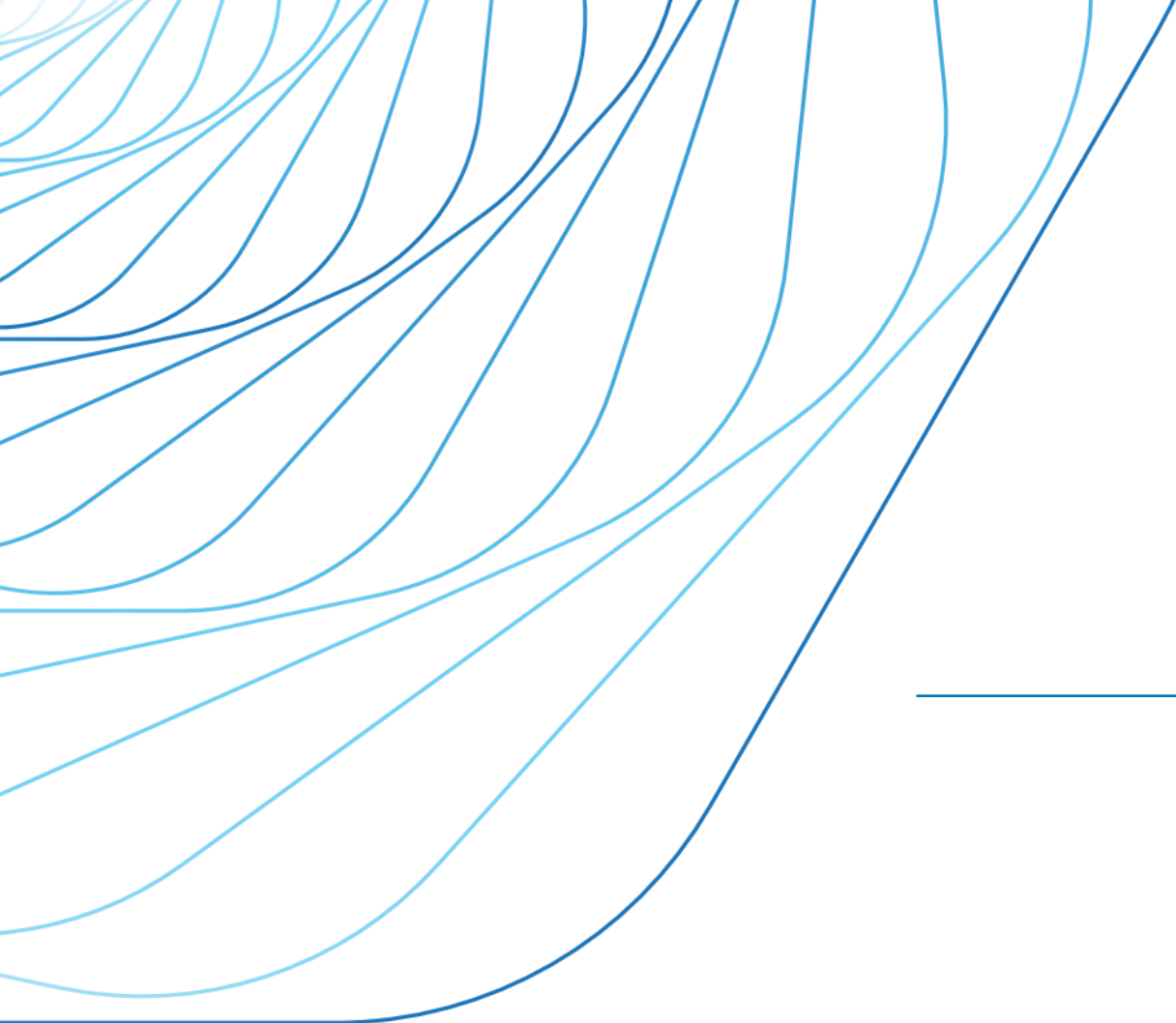
- Millaista yhteistyötä ja mahdollista työnjakoa eri palvelut tarvitsevat (esim. palvelujen ostot, tuotantovastuun siirto, järjestämisvastuun siirto)
- Mitä rahoitusmalleja voidaan käyttää eri yhteistyö- tai työnjakomuodoissa
- Miten kaksikielisten hyvinvointialueiden kansalliskielilautakuntia tulee kuulla
- Miten eri väestöryhmiä ja organisaatioita tulee kuulla sopimusneuvottelujen alla
- Miten sopimuksessa parhaiten turvataan jatkuvuus

Hyvinvointialueet kuulevat sosiaali- ja terveysministeriötä ennen kuin hyvinvointialueiden valtuustot hyväksyvät yhteistyösopimuksen. Valtioneuvostolla on oikeus päättää yhteistyösopimuksesta elleivät hyvinvointialueet saavuta yksimielisyyttä sopimuksesta tai jos sopimus ei kata niitä palveluja, joiden säädöksen mukaan tulee kuulua sopimukseen

Tidtabell och fortskridning

Aikataulu ja eteneminen

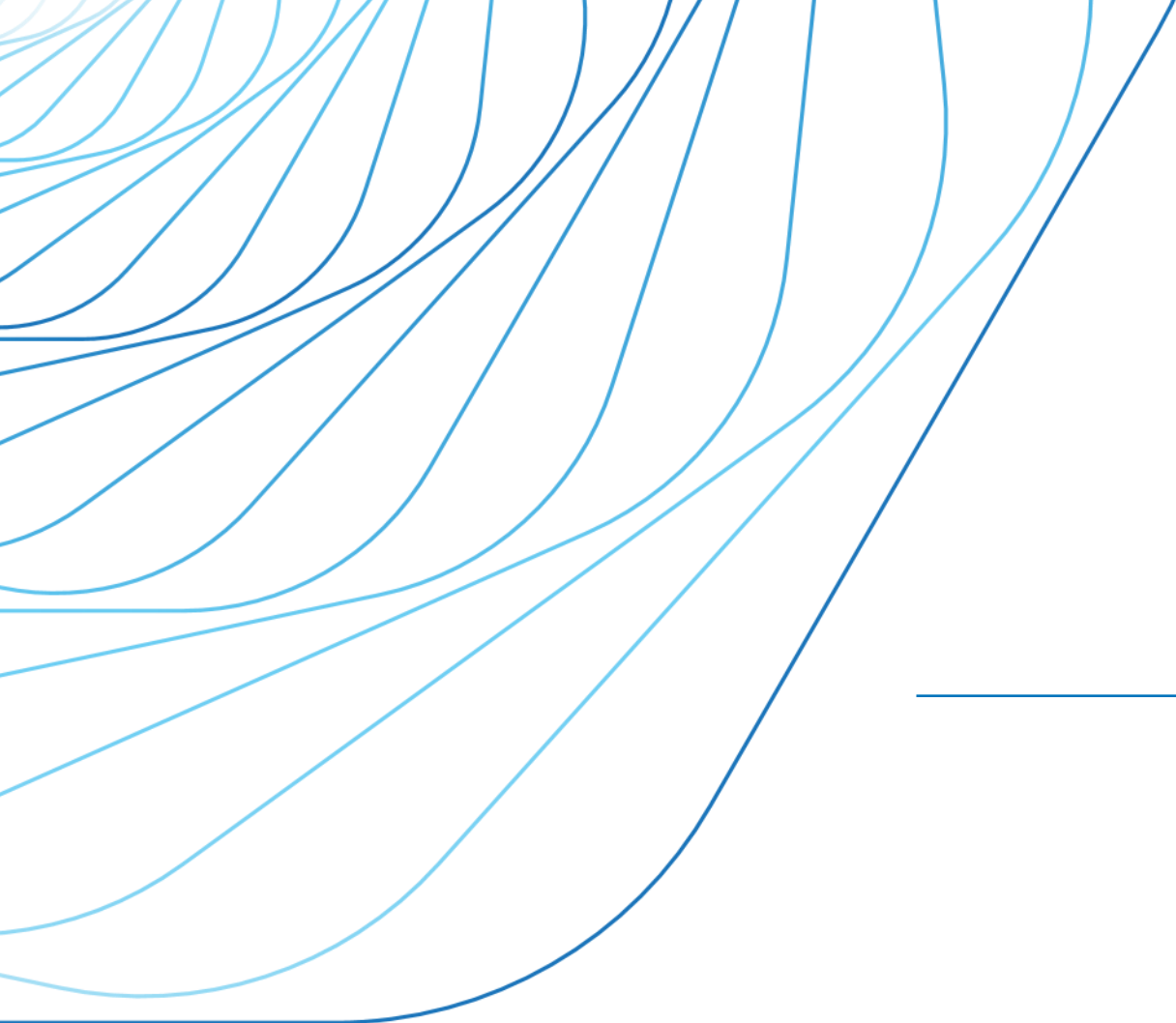
Källor

Lähteet

Källor

Lähteet

- Kuntaliitto & Folktinget (2022) Kaksikielisten hyvinvointialueiden valmistelun tukiaineisto. <https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/2022/2144-kaksikielisten-hyvinvointialueiden-valmistelun-tukiaineisto>
- Laki hyvinvointialueesta (2021/611) <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2021/20210611>
- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (2021/612) <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2021/20210612>
- Laki sosiaali- ja terveydenhuoltoja ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaannpanosta (2021/616) <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2021/20210616>
- Oikeusministeriö (2020) Kielibarometri 2020. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162837>
- Tammenmaa Corinna & Kuopila Antti: Muistio kaksikielisten hyvinvointialueiden yhteistyösopimuksesta.
- Tilastokeskus (2020) Väestörakenne [verkkajulkaisu]. ISSN=1797-5379.
- Valtiovarainministeriö (2021) Kuntien ja kuntayhtymien automatisoidun talousraportoinnin käsikirja (AURA). <https://www.valtiokonttori.fi/maaraykset-ja-ohjeet/kuntien-ja-kuntayhtymien-automaattisen-talousraportoinnin-kasikirja-aura/>

Bilagor

Liitteet

Bilagor

Liitteet

En Excel-fil har bifogats som bilaga till utredningen, där följande har sammanställts i sina respektive flikar

- Områdenas svar samt
- Ett botten för uppföljning av samarbetsavtalet.

Selvityksen liitteenä on toimitettu Excel, johon on koottu omille välilehdilleen

- Eri alueiden vastaukset sekä
- Pohja yhteistyösopimuksen seurantaan.

